Мамырлыкъ эмда шуёхлукъ - айныуну, къуанчлы жашаубузну тутуругъу

Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

Бараз кюн, 2013 жылны 25-чи сентябри №№ 183-184 (19355)

Багъасы 6 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ — ВРЕМЯ — ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

САУГЪАЛАУ

Жигерликлерине бла усталыкъларына - бийик багъа

Тюнене КъМР-ни Правительствосуну юйюнде Россей Федерацияны эм Къабарты-Малкъарны къырал саугъаларын бериу бла байламлы къууанчлы жыйылыу болгъанды.

Аны ача, республикаиы Башчысы Арсен Каноков сыйлы атлагъа къырал эм муниципальный ишде, саулукъ сакълау эм билим бериу сферада, культурада урунгнанла, жамауат жашаугъа тири къташланла эм саулал да республикаиы социальный-экономика айныууна къошумчулукъ этгенле тийишли болгъанларын айтханды.

Андан сора Арсен Каноков Къабарты-Малкъарда арт кезиуде къаллай ахшы ишле болдурулгъанларын, ол санда бу кюнледе республикада «Кавказгъа мамырлыкъ» деген XVI Халкъла аралы искусстволаны усталарыны фестивалы бардырылгъанын билдиргенди. «Бюгюн залда олтургъанлагъа бла республиканы атын къайда болсала да иги бла айтдыргъанла, сизни хайырыгъыздан Къабарты-Малкъар жылдан-жылгъа алгъа иги атламла этте, бийик кёрюмдюлеге чыгъа башлагъанды. Мен хар заманда айтама бизде эм уллу байлыкъ адамладыла, сизни бла ёхтемленебиз», -дегенди ол.

Ахыры 2-чи бетдеди.

КЁРМЮЧ

Терицдеи этилген суратла сейир-мамашагъа къалдыргъандыла

«Келишиулюкню» майданында уа фестивальгъа къатышхан регионланы келечилери къурагъан кёрмюч ачылгъан эди. Анда 13 региондан халкъ устала кеслерини къол чыгъармачылыкълары бла къонакъбайланы шагъырей этгенди. Анга къарагъа КъМР-ни Башчысы Арсен Каноков да келген эди.

Чомайланы Лариса суратын саугъагъа бергенди.

Арсен Баширович хар палатада къонакъда болгъанды. Миллетни энчилигин ачыкълагъан, аны башхалагъа ушатмагъан шартладан бири - аны къол чыгъармачылыгъы болгъанын черте, ол кёргюзтюлген экспонатла бла жуукъ шагъырейленгенди.

Сёз ючюн, фестивальгъа биринчи кере къатышхан Юг Осетияны келечилери Нальчикге агъачдан ишленген сейир суратларын келтиргендиле. Арсен Каноков аланы да бек жаратханын белгилегенди. Бизни республика уа анда таулу кийизлени бла алтын халы бла тигиную кёргюзтгенди.

КъМР-ни Башчысыны эм башхаланы энчи сейирлерин а Къарачай шахардан келген Магачланы Муслимни бла Чомайланы Ларисаны териледен ишленген сурат кёрмючлери туудургъанды. Арсен Баширович быллай тамашалыкъ ариулукъну биринчи кере кёргенин билдиргенди. Ала уа саугъагъа анга аладан бирин бергендиле. Къысхасын айтханда, хар регион да аны саугъасыз жибермегенди.

Кёрмючге къарагъандан сора Арсен Каноков журналистлени бир ненча соруларына жууап бергенди.

- Быллай фестивальланы бардырыргъа республика не заманда да хазырды. Анга бизде кёп онг къуралгъанды. Быллай тюбешиуле байламлыкъланы кючлеуге да себеплик этедиле, -дегенди Арсен Баширович.

Ызы бла андан Италияда жолочуулугъуну юсюнден да соргъандыла. Ол билдиргеннге кёре, анда бизни делегация терек бахчачылыкъ бла байламлы бек кёп жангы зат бла шагъырей болгъанды. Кёрген, билген затланы да къысха заманны ичинде кесибизде хайырланырыкъбыз дегенди.

«Бу кёрмючде уа энчи къайсы регионнукъун белгилерге сюесиз?»- деген соругъа ол:

- Кеси республикабызныкъын, - деп кюлгенди. - Болсада Къарачай шахарны келечилерини терицдеи ишленген суратларын да бек жаратханма. Къалай-алай болса да, хар халкъ да кесини чыгъармачылыгъы бла байды. Ол себепден бирин айтып бирин къояргъа жарамаз.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

ЖЫЙЫЛЫУ

Фестивальны атын тюрлендириуню къабыл кёрмегендиле

«Кавказгъа мамырлыкъ» деген XVI Халкъла аралы искусстволаны усталарыны фестивалыны чеклеринде «Юг» ассоциацияны культура эм искусство жаны бла Координация советини жыйылыуу болгъанды. Къонакъла бла бирге тюбешиуге республиканы чыгъармачылыкъ коллективлерини бла союзларыны таматалары да чакъырылгъан эдиле.

Анга къатышханланы республиканы власть органларыны атындан КъМР-ни Правительствосуну Председателини къулугъун толтургъан Ирина Марьяш сёлешгенди. Ол, быллай бийик даражалы фестивальны Къабарты-Малкъарны жеринде ётдюрюрге оноу этилгенин уллу хурметге санагъанын чертип, къонакъла мында болгъан кюнлеринден уллу зауукълукъ табларын билдиргенди.

Жыйылыуну уа КъМР-ни культура министри, Координация советни таматасы Руслан Фиров бардыргъанды. Фестиваль ишлеп башлагъаны бла ары келгеннлени алгъышлагъандан сора Руслан Борисович сёзню къонакъларгъа бергенди. Битеу да жыйылыуда эки доклад белгиленип эди.

Биринчисин Адыгея Республиканы культура министри Мухамед Кулов этгенди. Аны доклады «Россей Федерацияда культураны юсюнден» Федеральный законну проектини юсюнден» эди. Анда иги жанларындан сора да, кёп кемчилик болгъанын чертгенди. Аланы кетериуню ол РФ-ни Культура министерствосуну боюнуна салыргъа деген оюмну айтханды.

Ызы бла Къалмыкъ Республиканы культура эм илму министрини орунбасары Амуранга Учурова сёлешгенди. Аны доклады бу сферада культурала аралы коммуникациялагъа жоралганнганды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Алгъышлау

Аперим, жашла!

Къабаты-Малкъардан дзюдочула Алим Гаданов эм Мурат Кодзоков Россейни жыйымдыкъ командасыны саныында Рио-де-Жанейрода (Бразилия) бардырылгъан дунияны чемпионатында алчыла болгъандыла.

Аланы бу жетишимлери бла КъМР-ни Башчысы Арсен Каноков алгъышлагъанды. Ол Твиттерде кесини официальный бетинде былай жазгъанды: «Алим Гаданов эм Мурат Кодзоков Рио-де-Жанейрода чемпионатдан «кюмюш» келтиргендиле. Хар заманда, бизни спортчуларыбыз алчыланы санындадыла. Аперим, жашла!».

Бу хорлам бла КъМР-ни Башчысын Россейни Дзюдодан федерациясыны таматасы Василий Анисимов эмда ФДР-ни биринчи вице-премьери Аркадий Роттенберг алгъышлагъандыла. ФДР-ни оноучулары дагъыда Арсен Каноковха спортну бу тюрлюсюн айнытыугъа салгъан къыйынны ючюн да ыразылыкъларын билдиргендиле.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

ПАРЛАМЕНТ

Электрон карта къырал жумушланы тамамлауну качествосун игилендирликди

КъМР-ни законла чыгъарыучу баш органыны президиумуну кезиулю жыйылыуунда «правительволу сагъатны» чеклеринде Парламентни Экономика политика, ырысхы эм предпринимательство жаны бла комитетини башламчылыгъы бла Къабарты-Малкъарда кёп функциялы аралада энчи электрон картаны болушлугъу бла къырал эм муниципальный жумушланы толтурууну вопросларына къаралгъанды.

КъМР-ни экономиканы айнытыу министри Мусукланы Алий билдиргенича, Нальчикде кёп функциялы ара былтыр окъуна къуралгъанды. Анда «бир жерде» деген амал бла 199 къырал эм муниципальный жумушну тамамларгъа онг барды. Адамла араны юсю бла асламында тыш къыраллы паспорт, борчлу медицина страхованиени полисин хазырлайдыла, къырал жер кадастрдан эмда жеринден тепдирилмеген ырысхыны къырал реестринден информация жыядыла. Битеу бу жумушланы толтурур ючюн а, электрон халда ведомствола аралы байламлыкъла къураладыла.

Быйыл МФЦ-ны бёлюмлери Майский, Баксан, Прохладный эм Тырныауз шахарлада да ачылгъандыла. 112 элде уа «узайгъан халда ишчи жерле» къураллыкъдыла. КъМР-ни Парламентини Председателини орунбасары Татьяна Саенко алада ишлерча билимли кадрла болгъанларын бла къалгъанларын билирге сюйгенди.

- Биз, адамланы жыйып, семинарла бардырабыз. Элледе специалистле жаланда документлени жыйышдырлыкъдыла эмда ала хазыр болгъанлай, иелерине юлеширикдиле. Къалгъан жумушла уа МФЦ-да толтуруллукъдуда, -дегенди министр.

Ол айтханыча, 2014 жылны ахырына дери республикада битеу шахарлада бла районлада 13 кёп функциялы ара ачыллыкъды, элледе уа къырал жумушланы 208 «узайгъан халда ишчи жерледе» толтурургъа боллукъду.

- Биз битеу жумушланы да 2015 жылны ахырына дери тамамларгъа план салгъан эдик, алай графикден алгъа барабыз, аны 2014 жылда бошарыгъыбызгъа ышанама, -дегенди Мусук улу.

Жыйылыуда республикада жашагъанланы къырал эм муниципальный жумушланы бирикдирилген порталы бла хайырланырыгъа жарагъаны да белгиленнгенди. Анда уа 746 организацияны, 565 къырал эм муниципальный жумушну юслеринден информация барды. Дагъыда 15,5 минг документ басмаланыпды, алада уа ол неда бу жумушланы къалай хайырланырыгъа боллугъу ангылатылынады.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Фестиваль

Халкъланы бирикдириу, жарашыулукъну кючлеу – ол эди баш мурат

Кёп болмай Пятигорскде Халкъла аралы «WOMAD» миллет макъамланы, тепселени фестивалы бардырыллыгъыны юсюнден газетибизде билдирген эдик. Аны биринчи кере 1982 жылда белгили музыкант Питер Гэбриэл халкъланы маданиятларын, энчи адет–тёрелерин унутмай сакъларгъа деген мурат бла къурагъанды.

Байрам, ол замандан башлап, дунияны тюрлю-тюрлю шахарларыны сахаларында ётгенди. Аланы санында Абу-Дабиде, Сан-Францискода, Мадридде неда Лондонда Шекспирни «Глобус» сахнасында, Бристольну зоопаркыны тийиресинде, Чарльтон паркда эм бирси белгили жерледе. Фестивальгъа атлары айтылгъан жырчыла, музыкантла, чыгъармачылыкъны къол усталары сюйюп къошуладыла. Ол жер башында бек уллу этномузыкалы проектча Гиннессни китабынада тюшгенди.

«WOMAD» Россейде биринчи кере къуралгъанды. Аны Шимал Кавказда болгъаны уа бизни адамланы биютюнда бек къуундыргъанды. Пятигорскде Комсомольская полянада эки уллу сахна орнатылгъанды, къол усталаны эллери да жарашдырылгъанды. Фестиваль къайда болса да, алайны кёп тюрсюнлю байракъла бла жасау тёрели адетди. Бу жол да алай эди. Михаил Лермонтовну дуэли болгъан жерде, Лесная полянагъа кире баргъанлай, уллу къонгуроуланы тауушлары келгенлени эслерин биийлегендиле, ариу байракъланы желде шууулдагъан таушлары уа бир сейир сыбызгъыланы энлерине ушай эдиле.

Ахыры 3-чю бетдеди.

Жигерликлерине бла усталыкъларына - бийик багъа

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Арсен Каноков кёп болмай республикалы делегация Италиядан къайтыгъанын, анда къаллай сынау алгъанларын, артыкъда бек мындан арысында тирликни терк берген терек бахчачылыкъны эм туризмни айнытыугъа улуу эс бурауллугъун айтханды. Дагъыда ол РФ-ни Президентини май айда чыкъгъан Указлары къалай толтурулгъанларын билдиргенди.

Арсен Каноков бла Гуртуланы Лейла.

- Владимир Путин социально-экономика жаны бла салгъан борчланы тамамламай жararыкъ тюйюлдю. Ол жаны бла регионда кёп иш да бардырылады. Саулукъ сакълауда, билим бериуде, жангы технологияланы эм инвестицияланы кийириуде жетишимле бардыла. Алай алыкъа тынчайыргъа жарамайды. Хар бёлюмде да табыллыкъдыла проблемаларны, -деп чертгенди ол.

Дагъыда Арсен Каноков КъМР-де жашагъанланы тынчлыкъларын сакълауда кюч структурала уллу иш бардыргъанларын айтханды. «Ариу республикабызда мамыр жашауну сакъласакъ, бар кыйынлыкъла да бизге гитче кёрюнюркдюле», -дегенди.

Саулай да ол кюн бийик къырал эм республикалы саугъалагъа жетмиш тёрт адам тийишли болгъандыла. Аланы санында «Шёхлукъну орденин» бла Терк районну администрациясыны башчысы **Максим Панагов** алгъанды. Кёп жылланы ичинде къырал ишге шарайпсыз къуллукъ этгени ючюн КъМР-ни Башчысыны Администрациясыны орунбасары **Александр Хашхожев** а энчи белги бла саугъаланнганды. Черек районну администрациясыны башчысы **Темиржанланы Махти** уа ол кюн эки уллу къырал саугъагъа тийишли болгъанды. Алгъа анга экинчи даражалы «Ата журтну аллында къыйыны ючюн» деген майдалны ордени, артда уа Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы экономисти деген ат берилгенди. Республиканы Табийгъат байлыкъла эмда экология министри **Гызыланы Берт** «Табийгъатны къоруулауда сыйлы ишчи» деген белги бла саугъаланнганды.

Къабарты-Малкъарны Сыйлы грамотасын алгъанланы санында республиканы Башчысыны советниги **Азрет Бишенов**, РФ-ни МВД-сыны 49-чу энчи бригадасыны таматасы **Газаланы Сауарбий**, бизни коллегабыз «ВТК «Кабардино-Балкария» каналны орус тилде бериулерини бёлюмюню редактору **Асият Бижоева** да бардыла. Андан сора ол саугъагъа Ташлы-Тала элни администрацисыны башчысы **Таукенланы Илияс** да тийишли болгъанды.

«Ошхамахо» журналны жууаплы секретары **Кашиф Эльгаровха** «Къабарты-Малкъар Республиканы халкъ жазыучусу» деген ат берилгенди. «Балкария» ансамбли балетини артисткасы **Гуртуланы Лейла** бла Малкъар къырал драма театрны актёру **Мирзоланы Султан** «КъМР-ни сыйлы артисти», Нальчикни экинчи номерли больницасыны хирургия бёлюмюню таматасы **Тилланы Хабибуллах** «Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы врачы» деген сыйлы атлагъа тийишли болгъандыла.

Саугъаланнганланы санында Аграрный университетни профессору **Анахаланы Кошкинбай**, КъМКъУ-ну Филология институтуну орус литература кафедрасыны таматасы **Мусукаланы Анжела**, КъМР-ни илмусуну сыйлы ишчилери болгъандыла.

Анаха улу байрам жыйылыугъа келгенлени сыйлы саугъалары бла алгъышлагъанды, республиканы Башчысына илмуну айнытыугъа себеплик этгени ючюн ыразылыгъын билдиргенди эм Аграрный университетни бла Илмуизлем институтну алгъыннгы таматаларын - Борис Жеруковну бла Хутуйланы Ханафийни атларын эсде къалырча этерге бир онг бар эсе деп, тилегин айтханды.

«КъМР-ни культурасыны сыйлы къуллукъчусу» деген атха тийишли болгъанланы санында «ВТК «Кабардино-Балкария» телеканалны малкъар тилде бериулерини редактору **Этчеланы Музафар** бла, ол каналны компьютер монтаж этген оператору **Аминат Бадалова** да бардыла. Экиси да ол сыйлы атланы эстрада жыр искусствобузуна эм малкъар радиону айнытыугъа салгъан кыйынлары ючюн алгъанлыла.

Къырал саугъаланы алгъанланы ичлеринде дагъыда юристле, устазла, социальный къоруулау системада, эл мюлкде урыннганла эм башхала да бар эдиле.

Ахырында Арсен Каноков, аланы барысын да энтта да бир кере алгъышлап, республиканы айныууна бирге ишлерге чакъыргъанды. Андан сора ала барысы да суратха тюшгендиле.

КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан.

Фестивальны атын тюрлендириуню къабыл кёрмегендиле

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Бек биринчиден, ол ара телеканалда бек иги заман (прайм-тайм) багъа тургъанын чертип, ол кезиуге бир заманда да республикаланы юсларинден неда республикаладан бериулени бир да салмагъанларын айтханды.

- Мени оюмума кёре, «Кавказгъа мамырлыкъ» degенча эм башха быллай фестивальланы, Москвача, уллу шахарлада кёрселе, регионлада керти хал къаллай болгъанын анга́ыларыкъ эдиле, -degенди ол.

Ол бу борчну Россейни Культура министерствосуну боюнуна салыргъа degен оюмну айтханды. Анга жжыйлгъанла ыразылыкъларын билдиргендиле.

Жыйылыуда Ставрополь крайны келечилери Руслан Фировха анча жылны ичинде фестиваль аланы жерлеринде бир кере да бардырылмагъанын жарсып билдиргендиле. Къол кётюрюу бла анга къатышханла эндиги байрамны алада ётдюрюрге ыразылыкъларын билдиргендиле.

Фестиваль бла байламлы дагъыда бир соруулу сюзгендиле. Руслан Борисович фестивальны «Мир Кавказу» атын «Мир Кавказа» деп тюрлендирирге degен оюм болгъанын билдиргенди. Анга кёпле артыкъ ыразы болмагъандыла.

Сёз ючюн, КъМР-ни Парламентини депутаты Рахайланы Анатолий, бу кюнледе Дагъыстанда, бир ыйыкъ алгъа уа Чечен эм Ингуш республикалада болгъан теракталны эсге ала, аны тюрлендириуню дурус кёрмегенди. Башхала да Анатолий Исмаилович айтханны тюзге санагъандыла эм аны эндиги жылгъа дери къояргъа деп оноулашхандыла.

Руслан Фиров, кенгешни жаба, анга къатышханлагъа ыразылыгъын билдирип, культура халкъланы араларында байламлыкъланы кючлеуге себеплик этгенин чертип, ол ишге мындан ары да къошумчулукъ этиуню андан да ары бардырыргъа чакъыргъанды.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.
Суратла авторнудула.

Жаш тёлю ингир

Айбатлы фонтанланы къатында учундургъан тепсеуле

Биз барыбыз да ашыгъып сакълагъан «Кавказгъа мамырлыкъ» degен XVI Халкъла аралы искусстволаны усталарыны фестивалы бу кюнледе кесини огъурлу жолуна тебирейди. Тюнене Нальчикни Келишимликни майданында «Биз бир бирни тепсеуде табарыкъбыз» degен ат бла жаш тёлюге ингир къуралгъанды.

Байрамны ачылыууну аллында быллай тюбешиу къуралгъанды да бошдан болмаз. Нек degенде фестивальгъа жыйылгъан къонакъла, айбатлы фонтанланы къатларына келип, ырахат солуп, къабарты-малкъар тепсеулени ариулукъларына къарагъандыла. Делегацияланы келечилерине республиканы жамаулары къонакъбайлыкъ тёреде жарыкъ тюбегенди. Майданда къызыу той – оюнну, миллет макъамланы тауушлары уа узакъгъа дери эшитилгендиле.

Майданнга келген Ставрополь крайдан «Вольная степь» degен къазакъланы тепсеу–жыр ансамблини художестволу башчысы Василий Берченко, бизни бла ушакъда, байрамны юсюнден оюмун билдире, былай degенди: «Фестивальлагъа тёртюнчю кере къатышабыз. Артистлерибизни кёллери жарыкъды. Бу миллет шуёхлукъну уллу форумуду. Аны себепли биз да тынгылы хазырланнганбыз. Программабызны юсюнден айтханда, халкъ вокал – хореография сюиталаны келтиргенбиз. Сиз алагъа сюйюп тынгыларсыз, къарарсыз degен ышанабыз. Нальчикчиле бизге былай жарыкъ тюбегенлери уа бек къуурандыргъанды».

Абхазиядан Леон орденни «Шартын» халкъ тепсеулени Эдуард Бебия атны къырал ансамблини таматасы Руслан Бебияны айтыуна кёре, ала Къабарты-Малкъарда бардыылгъан «Кавказгъа мамырлыкъ» фестивальгъа иги умутла бла келгендиле.

Ингирни къууанчына, Къарачай-Черкеседен келечиле да къошулуп, тепсеу гюренни ортасына чыкъгъандыла. Миллет макъамлагъа аякъ бюкген жаш адамладан фестивальны юсюнден оюмларын билдиririlерин излегенбиз. Байрамкъулланы Кулизар бла Ёзденланы Лаура айтханларына кёре, быллай уллу, магъаналы проектледе жаш адамла жангы шуёхла бла танышадыла, башха миллетлени къарамларына, динлерине тёзюмлю боладыла, аланы маданиятларыны энчиликлерине тюшюнедиле. Жыр бла тепсеуню уа бу болумлагъа себеплик этген мадарлары чексиздиле, degендиле къызла.

Ингир барганында, оруслу жаш адамла Шимал Кавказны тепсеулеринде аякъ бюкгенлери, бизни къызларыбыз бла жашларыбыз а къазакъ макъамлагъа сюйюп тынгылагъанлары хычыуун кёрюнюп, инсанланы арасында миллет шуёхлукъгъа итинчилюк тас болмагъанын ачыкълагъанды.

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат.

КОНФЕРЕНЦИЯ

Культура бир бирибизни толуракъ анга́ыларгъа болушады

Бу кюнледе Нальчикде бардыылгъан Искусстволаны усталарыны XVI Халкъла аралы фестивальны чекленде «Культура – фактор стабильности на Северном Кавказе» degен ат бла илму-практика конференция болгъанды. Аны ишине билим бериу эм илму министрни орунбасары Борис Муртазов да къатышханды. Жыйылгъанланы алгъышлай, ол быллай конференцияла башха халкъланы толуракъ билирге, анга́ыларгъа, кесибизге да байыкъланыргъа онг бергенлерин чертгенди.

Барасби Бгажноков сёлешеди.

Жыйылыуда сёлеше, тарых илмуланы доктору, Гуманитар тинтиуле бардыргъан институтну директору Барасби Бгажноков биогюннгю конференцияны тематикасыны миллетлени бирикдириуде уллу магъанасы болгъанын белгилегенди. Жамауатха эм хар энчи адамгъа бусагъатда культура жетишмегенин чертип, коллегаларын аны юсюнден ачыкъ сёлеширгге чакъыргъанды. Къыралланы, халкъланы да экономика, социальный жаны бла да айныулары культура бла къаты байламлы болгъанын эсгертгенди.

- Культура – ол адамны жашау турмушундан, болумундан ачыкъланнган бир затды. Ол, жамауатны тизгинли, таза этгенден сора да, насыплы болургъа итиндиреди. Биз аны жаны болгъан затныча сакъларгъа, аяргъа да керекбиз, -degенди.

Конференцияда филология илмуланы доктору, жазыучу Толгъурланы Зейтун да сёлешгенди. Ол халкъны психологиясын, жашау болумун да аны адабиятыны, суратлау сёзюню юсю бла толуракъ билирге боллугъуну юсюнден айтханды. Миллетни энчилиги быллай чыгъармалада кёрюннгенин анга́ылатханды. Ала уа бир халкъдан бирсисине кёче, аланы байыкъландырадыла. Культураны хайырындан, аны бла бирге уа адабиятны юсю бла миллетле бир бирлерин толуракъ биледиле эм багъалайдыла.

Элиста шахардан келген къонакъ, философия илмуланы доктору Баязир Бичеев жыйылгъанлагъа буддизмни юсюнден сейир доклад этгенди. Культураны не болгъанын анга́ылатхан жорукъла 150-ден артыкъ болгъанларын билдиргенди. Къалмукъуланы жашауларында буддизмни магъанасын белгилей, ала бу динни юсю бла эртгеледен келген айтыуланы миллет газетлеринде энчи рубрика этип басмалап тебиргенлеринде, аны тиражы ёсгенин да билдиргенди. Адам улу, бир бирге хурмет этге, «хау», «угъай» degен сёзлени магъаналарын толу анга́ылап, алагъа кёре жашау этсе, культура айныгъыгъына мен сизни ышандырама, degенди.

Тёлюле, бир бирлерин алышындыра, жашау алай барады. Жаш адамла, таматаладан юлгю ала, айтханларына тынгылай, ала башлагъан адет-тёрелени андан ары бардыра келгендиле. Алай бусагъатда бу жаны бла болум аламаты дерча тюйюлдю. Ма ол затланы юсюнден кеслерини оюмларын СКГИИ-ни ректору Рахайланы Анатолий, филология илмуланы доктору Малкъондуланы Хамит, Ставрополдан келген къонакъ Евгений Карагодин да айтхандыла. Докладчыла шёндю жаш адамлагъа туугъан элини, жерини, миллетини культурасын юйретиугъе энчирек эс бурургъа тийишлилигин анга́ылатхандыла.

-Жашла бла къызла таматала эшикден киргенде ёрге къопмайдыла демейме. Ала миллет юйюрледе ёсгенлерин ачыкълайдыла, ол затланы биледиле. Алай а культура жаланда аны бла чекленип къалмай ушайды да! Ала кеслерини ишлеринде профессионалла болургъа да кюрешедиле, алай андан тышында уа, жукъ билирге итинмейдиле, бюгюнда - кесибизни эпосубузну, тарыхыбызны. Бийик культурасы болгъан адамны мында этилген докладладан кесиме кёп хайырлы информация алгъанма. Мындан ары да сизни ариу табийгъатлы, къонакъбайлыкъгъа аламат, чомарт да жеригизге келе турургъа бек сюерикме. Быллай тюбешиуле, айхай да, арада байламлыкъланы бегирек кючлейдиле.

Ахырында конференциягъа жыйылгъанла, тарых эм филология жаны бла секциялагъа юлешинип, ишлерин апай бардыргъандыла. Алимлени алагъа хазырлагъан докладлары уа жыйымдыкъ болуп басмаланырыкъды.

МОКЪАЛАНЫ Зухура.
Суратланы **ХОЛАЛАНЫ Марзият** алгъанды.

Электрон карта къырал жумушланы тамамлауну качествосун игилендирликди

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Россейни гражданлары бу порталны болушлугъу бла къырал жумушла къалай толтурулгъанларыны юсюнден билирге, праволу актланы окъургъа, заявленияланы бланкларын алыргъа, аланы электрон халда толтурургъа боллукъдула. Быйылны ахырына дери уа бу порталны болушлугъу бла 200 къырал эм муниципальный жумуш тамамланырча этилликди.

Къырал жумушланы электрон халгъа кёчюрюню баш излемлеринден бири уа - энчи электрон картаны жарашдырыу бла байламлыды. Ол кеси да пластик картагъа ушайды. Анда аны иесини юсюнден битеу информация барды, ол санда паспортунда, полисде, СНИЛС-де эм башха документледе болгъан шартла.

Аны банк картаныча да хайыларныргъа боллукъду – айлыкъ хакъны, пенсияны, башха пособияланы анга ётдюрюрге жарайды. Электрон картаны болушлугъу бла тюкенледе сатыу-алыу этерге да онг барды. Мусук улу айтханыча, КъМР-де бу документ хакъсыз бериледи эмда анда болгъан информация башкалагъа белгили боллукъ тюйюлдю.

Картаны алыргъа сюйгенле уа, аланы берген арагъа келип, заявление жазаргъа, документлерин берирге эмда суратха тюшерге керекдиле. Ол айны ичинде хазырланыллыкъды.

Биогюнлюкде республиканда заявленияланы алгъан юч ара барды. Аладан бири кёп функциялы араны мекямындады. Ол а Нальчикде Хуранов орамда 9-чу юйде орналыпды. Башха экиси «Сбербанкны» бёлюмлеринде къуралгъандыла. Ала Нальчикде Шогенов орамыны 42-чи юйде эмда Къулийланы Къайсынны атын жюрютген орамыны 6-чы мекямындадыла. Биогюнлюкде уа 600 карта хазырланнганды, «Энчи электрон карта» федеральный организациягъа энтта 300-юн жарашдырыргъа квота берирлерини юсюнден тилек этилгенди.

- Бусагъатда биз энчи карталаны хайырланырча инфраструктураны хазырлайбыз. Саулукъ сакълау неда Урунуу министерстволаны юсю бла тамамланнган жумушланы барысын да бу документни болушлугъу бла толтурургъа жарарыкъды. Алада компьютерде адамны ким болгъанын тохташдырырча энчи оборудование бла жалчытылынырыкъдыла.

Алай бла картаны иеси врачха приёмгъа жазылыргъа, рецепт алыргъа да боллукъду. Андан сора да, аны болушлугъу бла пассажир транспортда жол хакъны, налогланы, коммунальный жумушла ючюн ахча тёлеуню къураууну юсюнден вопрослагъа къарала турады, -degенди Мусукланы Алий.

Парламентни спикерини биринчи орунбасары Руслан Жанимов КъМР-ни Экономиканы айнытыу министерствосуну ишине иги багъа бичгенди. Ол халкъны жумушларын толтururуну качествосун игилендирирча битеу онгла къуралгъанларын чертгенди эмда биогюнлюкде Къабарты-Малкъар электрон правительствону ишин къурау жаны бла Россейде алчы регионланы арасында болгъанын белгилегенди.

- Кертиси бла да, Къабарты-Малкъар Россейни субъектлерини араларында электрон карталаны хайырланыу жаны бла тизмеде бешинчи жердеди, -degенди къошханды Мусукланы Алий.

Руслан Жанимов оюм этгенича, электрон картла къырал жумушланы тамамлауну качествосун игилендирирге болушурукъдула.

- Аны ючюн ангылатыу ишни бардырыргъа тийишлиди. Бизни адамларыбыз электрон картаны хайырланыу алагъа къаллай онгла бергенин асламлы информация органланы юсю бла билдирирге керекдиле, -degенди Жанимов.

Жыйылыуда белгиленген предложенияланы эсге алып, президиумну членлери тийишли эсгертиулени къабыл кёргендиле.

Люба БАТЫРОВА,
КъМР-ни Парламентини пресс-службасыны башчысы.

СЮЗЮУ

Предпринимательле таба ахшы атлам

Къабарты-Малкъарда предпринимательни эркинликлерин къоруулау жаны бла уполномоченный Юлия Пархоменко, республикада инвестицияла эту жаны бла тийишли онгла тапдырыу жаны бла эксперт къаумну башчысыны къуллугун толтура, озгъан ийыкъда кенгеш бардыргъанды. Аны ишине КъМР-ни экономиканы айнытыу министри Мусукланы Алий эм бу ведомствону келечилери къатышхандыла.

Жыйылыу бир ненча кесекден къуралгъан эди. Биринчисинде Эксперт къауум Инвестициялы стандартны кийиру жаны бла республиканы таматалары къаллай ишле тамамлагъанларын тинтгенди. Кенгеше къатышхана Къабарты-Малкъарны инвестиция стратегисын, инвестиция эм инфраструктура объектлени планларын, КъМР-ни бизнесыны Посланиясын да сюзгенди. Стандартны бу бёлюмлерини юсюнден толу информацияны КъМР-ни Экономиканы айнытыу министерствосу айтханды.

Экинчи кесеги уа жыйылыуну видео-конференция халда ётгенди. Бизни эксперт къауум бла ушакъны Стратегиялы башламчылыкъланы агентствосуну инвестиция стандартла жаны бла таматасы, Стандартны жашауда бардырыу жаны бла КъМР-ни координатору Вера Емельянова бардыргъанды.

Видео-конференцияны кезиюнде Стандартны беш бёлюмю да биогюнлюкде къалай толтурулгъанларын сюзгенди. Битеу алып къарагъанда, анга «толусунлай толтурулгъанды» деген белги салынгъанды. Ушакъны итогларын чыгъара, Вера Емельянова Къабарты-Малкъар СКФО -ну бла ЮФО-ну субъектлерини араларында Стандартны жашауда бардырыу жаны бла алчы болгъаныр белгилегенди эм эксперт къаумгъа мындан ары да ол халда хайырлы ишлерлени тежегенди. Дагъыда ол аланы Краснодар крайда 25-чи сентябрьде бардыряллыкъ Стандартланы экинчи школуну ишине къатышыргъа чакъыргъанды.

Министр Мусукланы Алий, жыйылыуну юсюнден оюмун айта, Инвестициялы стандартны жашауда бардырыу республиканы инвестицияла бла байламлы болумун игилендириуге эм бизнесни бла властьны араларында байламлыкъланы кючлеуге себеплик этерикди. Бу ишде болгъан жангы амалланы практикада хайырланыргъа керекди. Алай бла аланы юслеринден къалгъанла да билир онг табарыкъдыла, деп чертгенди.

Къабарты-Малкъарда предпринимательни эркинликлерин къорулау жаны бла уполномоченный Юлия Пархоменко уа, бардырылгъан ишге бийик багъа бичеген, аны республиканы таматаларыны предпринимательле таба кезиую атламларына санаргъа боллукъду. Стандартны бир къауум кезиулери уа кеси предпринимательлерибизге да ахшы онгла бередиле.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.
Сурат авторнуду.

Халкъланы бирикдириу, шуёхлукъну кючлеу - ол эди баш мурат

Ахыры. Аллы 2-чи бетдеди.

Бери Россейни шахарларындан, тыш къыралладан да кёп къонакъ жыйылгъанды. «WOMAD Russia» - ны байрамына къаргъа РФ -ни Президентини Север-Кавказ федеральный округа толу эркинликли келечиси Александр Хлопонин да келип, ыразылыгъын билдиргенди.

Фестивальны Чеченден келген «Даймохк» сабий тепсеу ансамбль ачханды. Алагъа къарай, халкъны къыйын болумладан ычхынып маданиятларына уллу эс бургъанлары англашылыпды. Была, ёз миллетлерини хореография композициялары бла жыйылгъанланы кёллерине жетип, тауушлукъ къарсла бла саугъалангъандыла. Къарачай-Черкеседен «Апсаты» къауум таулуланы халкъ жырлары, ариу эжиулери бла жыйылгъанланы сейирге къалдыргъанды.

КъЧР-ни халкъ артисти, ногъайлы жырчы Арсланбек Султанбеков тарыхлы думбрада сокъгъанын жаратхандыла бери келгенле. Аны оюнуна жер башында кёп сахналаны къараучулары къарс къакъгъандыла. Устаны макъамларына белгили тепсеучю Ралина Кулямбетова бир аламат жылылукъ, назиклик бергенди.

Аны юсюнден артист пресс-конференциясында да айтханды: «WOMAD» – ны сахнасында къызланы ыразылыкъ къарсла бла саугъалагъандыла. «Молодцы!» деген къуаранчы тауушла уа аланы сахнадан жибермей кёпге дери тутхандыла. Быллай даражалы байрамда аллай болумну магъанылыгъын а ким да ангыларчы. Ахырында артистлерибиз бары да Андзор Хаупаны «Къабарты – Малкъарым» деген композициясына сахнагъа чыгъып тепсегендиле.

Республикабызны къол усталарыны арасындан келечилени айтылгъан артистле къатышсала, ол къадар бийик болады. «WOMAD» байрамгъа къатышхан творчестволу адамланы санында Барселонадан «Muyayo Rif» жаш тёлю жыр къауум, Инна Желанная, аты дуниягъа айтылгъан Дживан Гаспарян, Dona Rosa, Пелагея, Ska Cubano, Якутиядан «Ayarkhaan» деген трио эм башхала болгъандыла. Была къараучулагъа чыгъармаларын саугъа этгендиле.

Деревня ремёселде да иш къазауат эди. Бери мастер - классха келгенле Пятигорскни художестволу - промышленный колледжини усталарындан къошун этиуге юйренгенгинде. Новокумскеден некрасовчу къазакъла класслары бардырылып, уллу ашханадан аламат ийисле чыгъып тургъандыла. Сёз ючюн, « Ska Cubano» жыр къауум хазырлагъан къудору бла этни татыуун кёрюп, кёпле ыразы болгъандыла.

Чыкъгъан манга бек даражалыды. Биогюн биргеме келген Ралинаны ариу номери уа не сёзледен да биийкди. Ол кёп фестивальна фахмусуну чексизлигин кёргюзте келеди. Алай бу байрамны улылугъун, миллет культуралары айнытыугъа этген себеллигин ангылап, биютон сюйюп чыкъгъан эдим жолгъа», - дегенди ол.

Къабарты-Малкъарны творчестволу делегациясына кезиу жетгенде, сахнаны аллына кёп жаш адам жыйылып, артистни чыгъарларын къызыу къарсла бла сакълагъандыла. Эм алгъа «Кабардинка» къыралы академиялы ансамбль фахмулулугъун кёргюзтгенди. Къараучулагъа Гергъокъаланы Халимат «Иги сёз» деген жырын, Ауэс Зеушев да къабартылы тилде композициясын саугъалагъандыла.

Сора кезиу «Балкария» къырал фольклор – этнографиялы тепсеу ансамблеге жетгенди. Бу къауумну чыгъарыгъына кёпле ашыкъгъандыла, артистле да аланы ахшы умутларын алдамагъандыла. Былайда жыйылгъанла, «Тёгерек тепсеуню» макъамына аякъ биогюп, сахнада от чакъдыргъан жашланы-санында фестивальгъа Руслан Мазлоев да баргъанды. Ол бизге билдиргенине кёре, Къабарты - Малкъарны хунерли чемерлерини ишлерине къаргъа, юйренирге кёпле келгенди. Бизни жегенлерибиз алагъа сейир кёрюнедиле, аланы неден, къалай эшилгенлерини юсюнден кёп соруу эшиттенбиз, дегенди ол. Сёзсюз, халкъ чыгъармачылыкъгъа быллай уллу сейир аны бла кюрешгенлени мындан ары да жетишимли ишлерге кёллендиреди. Олду «WOMAD» деген проектни къасты да.

Бизни делегацияны санында Пятигорскге КъМР – ни культура министри Руслан Фиров да баргъанды. Ол айтханына кёре, фестивальны къуралыуунда чурум жокъду, бизден келечиле да фахмулулукъларын, усталыкъларын да битеу дуниягъа тап ачыкъалгъандыла. Пресс – центрде уа журналистле республикабызны тепсеу къаумларыны башчылары Игорь Атабиев бла Энейланы Маголметге ансамбльлени юслеринден соруула берип, биосюреулерин билдиргенديле.

Сёзсюз, фестивальны даражасы анга не къадар атлары Фестивальны къурау жаны бла байламлы соруулану бла аны Россейде арт-директору Александр Чепарухиннге бергенбиз. Ол билдиргенге кёре, бу байрамгъа артистлени жыйыу бла проблема чыкъмаучудуда: «Жырчыла, музыкантла да бери сюйюп келедиле. Жарсыла визаланы жарашдырыу бла боладыла. Алай Александр Хлопонинни болушлулугъу бла ол да таплангъанды.

Фестивальны юсюнден айтсагъ а, аны жанры жокъду. Артистлени чыгъармачылыкъларында якутлуланы тёрели мистикалы тамакъ жырларындан башлап каталончуланы тири тепсеулерине дери кёрюргe болукъуду. Быйыл тюбешиуню да, бирси жылладача, жылыулугъу, миллетлени бирикдириу амаллары асламды», - дегенди Чепарухин. Аны алайлыгъын мында къуралгъан пресс – конференциялада Инна Желанная, Дживан Гаспарян, Dona Rosa, Пелагея эм бирси артистле да чертгенлей тургъандыла.

Байрамны ючюнчю майданында уа, миллетлени аш – азыкълары бла байламлы мастер – кёслерини энчи миллет гинжилерин хазырлауда жашырынлыкъланы ачыкъ этгендиле.

Быланы делегацияларыны санында келген къол уста Валентина Чугунова бизге билдиргенине кёре, бу къазакъланы 18-чи ёмюрде Тюркге кёчюргендиле. Алай ала анда да хунерлерине, тёрелерине кертичилей къалгъандыла. Кёчпончюлюкде адетлерин, усталыкъларын тас этмей, 1960 жыллада журналарына къайтхандыла.

Биюнюлюкде да ала миллет кийимлерин кийип айланадыла, миллет иллюуларын хазырлаугъа уллу эс бурадыла. Инжиле бла тигиную дерслерине да къызычыкъла сюйюп къарагъандыла, пол къысымланы къурау бла байламлы тюбешиуге да кёпле къатышыргъа итингендиле.

Фестиваль он минген артыкъ адам жыйгъанды. Аны экинчи кюню да жюрек жылыу, байрам халда бардырылып, Питер Гэбриэлны миллетлени бирикдириу бла байламлы жарыкъ муратына кертичи болгъанды.

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат.
Суратланы автор алгъанды.

Анатолий Казачко-Къалмукъну Халкъ Хуралыны председатели

Къалмукъну парламентини жангы къауумуну биринчи сессиясы Элистада болгъанды. Жамаат организацияла эм СМИ бла ишлеу жаны бла бёлюмню таматасы Байрат Щурюмов ИТАР-ТАССха билдиргенича, мандат комиссия 27 депутатны барысыны да полномочияларын къабыл кёргенди.

Республиканы башчысы Алексей Орлов сессияны ишине къатышханды эм спикерни къуллугъуна Анатолий Казачкону кандидатурасын кёргюзтгенди. Законла чыгъарыучу жыйылыуну алгъыннгы башчысы А.Казачко ол къуллугъуна жангыдан салынгъанды, жыйылыуда болгъан 23 депутатдан аны ючюн 19-су къол кётюргенди.

Общежитие арну халгъа келтирилгенди

Новочеркасскде майда оюлгъан муниципал общежитие жангыдан ишленгенди. ИТАР-ТАССны корреспондентине администрацияны пресс-службасында билдиргенлерине кёре, ол мекямгъа капитал ремонт этер ючюн, областны бюджетинден 337, 9 миллион сом бёлюннгенди.

1962 жылда ишленген мекямны башы, коммуникациялары алышындырылгъандыла, уллу ауурлукъ басхан конструкциялары бегитилгендиле, юйню тийреси тапландырылгъанды, сабий майданчыкъ къуралгъанды. Общежитте жангы электроплитала, быстыр жууучу машинала, холодильникле, сууну жылытыучу титанла берилгендиле.

Россейли бизнесмен Юг Осетияда фабриканы жерине салгъанды

«**БТК-4**» тигиу этиучю фабрика, 10 жылгъа жууукъ заманны ишлемей тургъандан сора, Цхинвалда жангыдан ачылгъанды.

2012 жылда, жер-жери башчыланы предложенияларын толтура, фабрикада жангыртыу ишлени белгили оруслу предприниматель, Север Осетияда туугъан, «БТК Групп» россейли компаниясы президенти Таймураз Боллоев тамамлагъанды.

Ол айтханнга кёре, предприятие ишлеп башларгъа хазырды. Белгиленгенича, фабрика толу кючю бла ишлеп башласа, промышленность производствону, алгъыннгыдан эсе, эки кереге кёбейтирикди эм 160 адамгъа ишчи жер чыгъарыкъды.

- Фабрика жангыдан ишлеп башлагъанында, бизни жерлешибиз Таймураз Боллоевни, кесини халкъына эм Ата журтуна сюймеклигин ишлери бла кёргюзтген адамны, бек уллу къыйыны барды,- дегенди Юг Осетияны башчысы Леонид Тибилов.- Республиканы тамата къуллукъчулары, Юг Осетиягъа башха инвесторланы да чакъырыр ючюн, къолдан келгенни этерге хазырдыла,- дегенди ол.

Къарачай-Черкесде бюджетниклени хакълары танг ёсгенди

Къарачай-Черкесни властьлары, РФ-ни Президентини майда чыкъгъан указын толтура, бюджетниклени иш хакъларын иги кесекге кёбейтгендиле. Республиканы башчысыны пресс-службасында айтханларыча, Россейни Правительствосуну председателини орунбасары Ольга Голодецни башчылыгъы бла бардырылгъан селектор видео кёнгешде чертилгенича, регион бек игилени араларындады. КъЧР бютюнда ахшы кёрюмдюле школгъа дери билим бериу учреждениялары педагоглары иш хакъларын тёлеуде болдурулгъанлары энчи чертилген эди ол кенгешде. Аланы орталлыкъ иш хакълары 2013 жылда билим бериуде иш хакъны орталыкъ ёлчеми тенгли боллукъду.

Биринчи январьгъа дери ол 6 минг 022 сом эди. 2013 жылны биринчи жарымыны итоглары чыгъарылгъанда уа, 13 минг 128,3 сом болгъанды.

Сунжа районну айнытыугъа - бир миллиард сом

Чеченни башчысы Рамзан Кадыров Сунжа районну айнытыу жаны бла кюреширик республикалы штабны къурагъанды. Аны башчысына экономика эм территорияны айнытыуну эм сатыуалыуну министри Муслим Хучиев салынгъанды. Аны юсюнден Кадыров кесини Интернетде бетини «Инстограмм» приложениясына билдиргенди.

-Инвесторла гара сууланы чыгъаргъан заводха, «Серповодский» курортха эм башха объеклеге иги кесек ырысхы берediле.

Алгъадан тергеулеге кёре, быйыл аллай ахчадан хайырланылыргъа бир миллиардан артыкъ сом ахча бёлюнюрюкдю. Районну айнытыугъа битеу да 4,5 миллиард сом инвестицияла берилликдиле, -дегенди республиканы башчысы.

Айнытыуну жарашдырылгъан планына тийишлиликде, быйыл районда школну, больницаны, сегиз сабий садны, культураны юйюню эм бизнес араны къурулушлары башланырыкъдыла.

Эл мюлкге - киши да кёрмеген себеплик

Къобанда агропромышленность комплексни айнытыугъа жылны ахырына дери къыралдан болушлукъ этиную чеклеринде 9 миллиард сом берилликди, ол санда крайны бюджетинден- 3 миллиард сом. Аны юсюнден губернатор Ткачёв кюз артында урлукъ себиуге хазырланыугъа жоралангган кенгешде айтханды.

Ол тамашалыкъ болушлукъду. Ючю миллиардха жууугъу крайны ачхасыды. Бу ачха тийишли ишлеге къоратылыр деп бек ышанама, эл мюлкде ишлеген кезиюнде жетерге керекди, дегенди регионну башчысы.

ИТАР-ТАССха Эл мюлкню жер-жерли министерствосунда айтханларына кёре, сабанланы 73 процентни урлукъ себерге жарашдырылгъанды. Техника да хазыр болгъанды, отлукъ-жагъыучу материалла да 100 процентде жалчытыллыкъдыла. 15-чи сентябрьде крайны шимал жанында себиу ишле башланнгандыла. Сабанланы тёрт юлюшден бирине айырмалы урлукъ себилликди.

Саулукълу жашауну излегенле жыйылгъандыла

250 минг жаш адам – ол а Донну битеу жаш тёлюсюню тёртден бириди – «Ростовская область - территория здоровья» акциягъа къатышхандыла. Бу акция регионда 4 айны ичинде бардырылгъанды. ИТАР-ТАССха аны юсюнден жаш тёлю политиканы жер-жерли комитетинде айтхандыла. Дондагъы Ростовда финал эришиулеге 2 мингнге жууукъ активист келген эдиле, эришиуле ингир къарангысына дери баргъандыла, дегендиле комитетде. «Бу акция Донда бек улуладан бири болгъанды,-дейди губернаторну орунбасары Игорь Гуськов. –Проектни чеклеринде 250-ден артыкъ иш этилгенди, аланы баш магъаналары – ёсе тургъан тёлюню арасында саулукълу жашау этиную пропагандалауду».

Акциягъа 2 миллион сом бёлюнгген эди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну

БУЙРУГЪУ

2013 жылда 17-чи сентябрьде №487-рп

Совет аскерле Афганистандан чыгъарылгъанлы 25 жыл толгъанын белгилеуге хазырланыр эмда бардырыр мурат бла:

1. Къабарты-Малкъар Республикада совет аскерле Афганистандан чыгъарылгъанлы 25 жыл толгъанын белгилеу къуаранчы жумушлагъа хазырланыу эм аланы бардырыу жаны бла къурау комитетни къауумун къабыл кёрюрге.

2. КъМР-ни Асламлы информация органла, жамаат эм дин организацияла жаны бла министерствосуна, КъМР-ни Билим бериу эм илму министерствосуна, КъМР-ни Урунуу эм социальный айнытыу министерствосуна, КъМР-ни Саулукъ сакълау эм курортла министерствосуна, КъМР-ни Культура министерствосуна, КъМР-ни Спорт эм туризм министерствосуна совет аскерле Афганистандан чыгъарылгъанлы 25 жыл толгъанны бла байламлы къуаранчы жумушлагъа къатышыргъа.

3. КъМР-ни Финансла министерствосуна Къабарты-Малкъар Республикада совет аскерле Афганистандан чыгъарылгъанлы 25 жыл толгъанны бла байламлы бардырылгъан къуаранчы жумушлагъа бёлюрге:

КъМР-ни Урунуу эм социальный айнытыу министерствосуна Къабарты-Малкъар Республиканы Резерв фондундан 105,5 минг сом – интернационалист борчларын толтургъанда ёлген аскерчилени юйюрлерине эмда урушха къатышхан къыйын жашау болумгъа тюшген сакъаталгъа болушлукъ;

КъМР-ни Культура министерствосуна «Къабарты-Малкъар Республикада культураны айнытыу» республикалы целевой программадан 80 минг сом – интернационалист аскерчилеге аталгъан плакатланы хазырларгъа;

КъМР-ни Спорт эм туризм министерствосуна Къабарты-Малкъар Республиканы бюджетини битеулю ассигнованиялырындан 410,0 минг сом – спорт эришиуле бардырыргъа.

4. Муниципальный районланы эмда шахар округланы жер-жерли администрацияларына Къабарты-Малкъар Республикада совет аскерле Афганистандан чыгъарылгъанлы 25 жыл толгъанына аталгъан къуаранчы жумушлагъа къатышырга эсгертиледи.

5. Буйрукъ къалай толтурулгъанына контроль этиу Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председателини орунбасары М.М. Кодзоковну боюнуна салынады.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председателини къуллугун толтургъан И.МАРЬЯШ

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну 2013 жылда 17-чи сентябрьден чыгъарылгъан 487-рп номерли буйругъу бла къабыл кёрюлгенди

Къабарты-Малкъар Республикада совет аскерле Афганистандан чыгъарылгъанлы 25 жыл толгъанын белгилеу къуаранчы жумушлагъа хазырланыу эм аланы бардырыу жаны бла къурау комитетни

КЪАУУМУ

Кодзоков М.М - Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председателини орунбасары (къурау комитетни башчысы)

Кумахов М.Л. - КъМР-ни асламлы информация органла, жамаат эм дин организацияла жаны бла министри (къурау комитетни башчысыны орунбасары)

Ашинов Ю.И. – «Россейни аскерине, авиациясына эм флотуна тутхучлулукъ этген кеси ыразылыгъы бла къуралгъан общество» Битеуроссей жамаат-къырал организацияны Регион бёлюмюню председатели (ыразылыгъына кёре)

Белимготов Б.Х. – Афганистанда урушну сакъаталарны Битеуроссей жамаат организациясыны Къабарты-Малкъар Республикада бёлюмюню таматасы (ыразылыгъына кёре)

Васильев С.В. – КъМР-де ич ишле министр (ыразылыгъына кёре)

Гуков Х.Н. – «Боевое братство» Битеуроссей жамаат организацияны Къабарты-Малкъар Республикада бёлюмюню председатели

Зумакъулланы Б.М. - Къабарты-Малкъар Республикада Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный (ыразылыгъына кёре)

Канунникова Т.Г. – «Единая Россия» Битеуроссей политика партияны Къабарты-Малкъар Республикада регион бёлюмюню толтруу комитетини башчысы (ыразылыгъына кёре)

Керефов М.А. - Къабарты-Малкъар Республиканы финансла министри

Кладько И.Е. – Нальчик шахар округну жер-жерли администрациясыны таматасыны къуллугун толтургъан (ыразылыгъына кёре)

Семенов П.Г. - КъМР-ни билим бериу эм илму министри

Сижажев Г.Ф. – «Афганистанны, локальный урушланы эм аскер къаугъаланы ветеранларыны союзу» Къабарты-Малкъар республикалы жамаат организацияны председатели (секретарь)

Харламов Е.В. - Къабарты-Малкъар Республиканы аскер комиссары (ыразылыгъына кёре)

Хашхожева Т.Б. - КъМР-ни Парламентни Жаш тёлюню, жамаат биргиуюлени эм асламлы информация органланы ишлери жаны бла комитетини председатели (ыразылыгъына кёре)

Тхагалегов Т.Л. – Аскер къаугъаланы ветеранларыны жамаат биргиуюлерини Север-Кавказ федеральный округа координация советини башчысы

Тюбейланы А.И. - КъМР-ни урунуу эм социальный айнытыу министри

Фиров Р.Б. - КъМР-ни Культура министри

Шетова И.М. – КъМР-ни саулукъ сакълау эм курортла министри

Шихабахов М.Х.- Урушну, урунуну, Сауутланнган ючлени эм право низамны сакълаучу органланы ветеранларыны Къабарты-Малкъар Республикалы жамаат организациясыны председатели (ыразылыгъына кёре)

Созайланы Солтанны жашы Ахмат бла окъуучуларыбызны танышдырыргъа керекли болмаз. Адабиятны сюйгенле аны республикабызда, андан тышында да бек иги биледиле. Ол Къабарты-Малкъарны, Къарачай-Черкесни да халкъ поэтиди, республикабызны къырал саугъасыны лауреатыды. Москвада, Нальчикде да чыкъгъан жыйырмагъа жуукъ китапны авторуду. Кёп чыгъармаларына композиторла жырла такъгъандыла.

Бюгюн арт кезиуде жазылгъан Ахматны бир ненча новелласын эмда назмусун басмалайбыз. Аланы сиз жаратырсыз деп ышанабыз.

Татыулу кёрюнеди

Туудукъ балам Солтан, жетген жаш кибик, уллууллу атлай келип:

- Аття, бир зат алып келеме, бир къарачы, -деди да, таза, акъ къагъытны манга узатды. Анда уа тюрсюнлю бояула бла «Ма-ал-къа-а-ар» деп жазылып. Къагъытда, андан сора, сёз жокъ, къыйырсыз, ариу кёкню кесинде жазылгъанча кёрюндю манга.

Андан айырылалмай, кёк бла жерни арасында иги кесек турдум да, бурулуп, Минги тауну юйюмю тёрюнде тагъылып тургъан уллу суратына къарадым. Ол сагъатда, от жагъамы жарыта, жылы гыржын маталлы жангы кюн юйюмде акъырын чыгъа келгенин эследим. Алайда Минги тауну ышаргъанын да, Малкъарны туудугъума сюйдюмлю къарагъанын да сездим, шукур эте...

Сора, эс жыйдым да:

- Балам, «А» харфны былай нек созгъанса?» - деп сордум. Ол а жууабын хазыр этип тургъанча:

- Былай, созу-у-уп айтсам, бу сёз уллу болады, кёп да болады, татыулу да кёрюнеди, -деди, кёсини айтханына мени да ийнандыра, тамбланы да ийнандыра.

Юйюм

Сен юйюмсе, тынгылы от жагъамса. Сен игимсе, ышаннгылы халалымса. Мени бетиме къарагъанынглай, халым къалай болгъанын шарт билесе. Сен манга акъыл да, эс да бересе, кесингча, тёзюмюнг бла, сабырлыкъ бересе къарагъан кёзюнг бла.

Сен тангны алай сюесе, мен аны кёп сынагъанма. Къалай игиди жарыкъны туугъаны, жангы кюн келип, аллынгда санга къарап тургъаны. Муну айтханым: эруттенликде сен бютюнда къолайлы кёрюнесе манга.

Узакъ жолгъа тебиресем, анамча, ашыраса, терезелеринг, иги кесекге дери ызымдан келе... Къайтсам а, сабийча къуунаса, ышараса.

Атамы, анамы да кёз къарамлары сенде сакъланып къалгъандыла. Арбазыбызда, сени тёгерегингде атамы, анамы да ызлары жылылай тургъанларын билеме. Андан а мени кесиме гяхиник жарыкъ келеди.

Ачыкъ айтайым, юйюм, сени мен омакъламайма, гиназламайма, элде бир-бирлени юйлерича этмейме. Сен а дагъыда терс къарамайса. Мурдорунгдан башынга дери беклигинг билеклик этеди манга. Сени къабыргъаларынгда сабырлыкъ барды, ол а бетими сылайды.

Бушуу кюнлеримде, эллилериме къошулуп, сен да мени жапсарып турдунг, бетиме къарап, жанымда кёлюнг тола, къолунгу инбашыма салгъанча. Жарыкъ кюнлериме сен къууанч къошаса. Кюнюм асыры ауур бола башласа, эки къолуму да сени къабыргъанга салып, къарыу алама. Сора кеси кесиме ыспас этеме, сенича, юйюм болгъанына.

Туудукъларыма сен жюрегингден къуунасса. Алагъа ачылгъанынгы кёреме да, мен да ачылама, эруттенлик ачылгъанча. Ала бек сюедиле санга келирге, ойнай-ойнай, арбазынгда чапханлай. Сора жукъуну заманы жетсе, алай татлы уюп къалыучудула. Ол кезиу сени бек ырахат кезиуюнгдю. Мен а – къууанч тыпырлы. Алагъа да къарай, сени таза къарамынгы да сезе, сабийле мамырлыкъ болур ючюн, хар эруттенлик жарыкъ солур ючюн туугъанларын ангылайма.

Шукур Аллахха! Къоншуларым игидиле, иги да игидиле, жуукъларым кибик. Аланы кеслери да сезмеген бир бек таулулукълары барды. Манга уа кереги ма олду - сабийчикле окъуна тауча, ана тилибизде ариу сёлешселе, мени тёппем кёкню тёппесине жете кетеди. Къоншулада болмагъан бир байлыкъ барды сенде, юйюм. Ол да неди десенг, китапладыла. Уллу шуёхларымы, фахмулу, ёлюмсюз поэтлени китаплары. Аланы алларында Кязимни, Къайсынны, бирси таулу жазыучуланы, къаламларындашларымы. Сора кесим жазгъан китапларым. Ма быладыла - мени керти байлыгъым. «Китап-байлыкъды» дегениме кюлмюш этерикле да болурла. Алай ол болмагъан юйде къууат болур амалы жокъду. Мен аны иги билеме.

Сени эшиклеринг, ызразы болуп, ачыла турсала сюеме, къонакъла келирча, ахшылыкъла сенде уя салырча... Отоуларынг жарыкъ ма алай боллукъдула.

Юйюм! Сендеча, мен бир жерде да ырахатлыкъ тапмайма, тилими да, тиними да уялары сенсе да.

Юйюм десем, мен кюнюм, дейме. Сен а менде сюйюн, дейме.

Санга алгъыш этген къонакъла, жуукъла аз тюйюлдюле. Мен да санга, жаным-кёзюм, бюгюн алгъыш этеме:

Сени башынгда кёгюнг
Ачыкъ болсун,
Мудахлыкъ келсе да,
Азчыкъ болсун.

Жаша, кюн сайын,
Кюн алып,
Къыйынлыкъла,
Кенгде къалып...

Бирлик

Бирлик... Мен ангылагъандан, бу сёзню уллулугъу тау тенгличи, жарыкълыгъында – кюн сыфаты, татыуунда - гыржын кючю. Бюгюнлюкде уа муну унутула баргъаны жюрегиме киргенди да, кетмей тохтагъанды.

Излегенме да бу сёзню ётген кюнлерибизде, алай тапханма кесин да. Тапханма да, букъусун, бетин тазалап, кефин ариулап, энди биргеме жюрютеме, шёндюледе бек керекди да бу.

Бирликде-тирлик деп, халкъ билип айтханды. Тирлик жерде битгенликге, чыкъгъаны бирликден этеди. Аны унутхан акъсамай къалмайды.

Халкъыбызны кёчгюнчюлюкде бир ниетлилиги кючлю болурму эди бюгюнлюкден эсе? Бу соруун мен бош салмагъанма, адамларыбыз сагъыш этсинле деп айтама.

Бирликге сен, къарындашынга таяннганча, таяналлыкъса, жолунгда жыгъылмай бараллыкъса, муратынга да жеталлыкъса. Ма андан жюрютеме жанымда бу иги оюмуму. Барама жолумда, хар тюбеген адамгъа бере, юлеше аны, покъулла юлешгенча.

Къанатлыча, учаргъа керекди Бирлик, саула кёрюрча, билирча, ол барды, сауду дерча. Бирликге ийнанган адамны жюреги кенг болады, таза болады къоншусуна да, шуёхуна да, халкъына да. Бирликни тутхан инсанны жолу ачыкъ болмай амалы жокъду. Жюрегинде бирлиги бар миллетни уа кесини жыры да болады. Ол а узакълагъа эшитиледи. Тамблагъа да ётеди, келлик тёлюлеге да жетеди. Кесини жыры барны - ёмюрлюк жолу бар. Ма алайды мен сайлагъан Бирлик.

Жашауунгу журтунга
Бере, алай келесе.
Беш да Тау элибизни
Сен къайдан да кёресе.

Санга саулукъ тилейме,
Деберли къарындашым!
Арымай барсын жолунг,
Журтуму ётгюр жашы!

Мени Жангылыкъларым

Танг атды бюгюн да...
Акъмангылай, жарыкъбет танг,
Юйюмю, арбазымы да
къучакълады.
Мен а къолун тутдум.
Тутдум да, сейир этдим,
Тангны къолу да, атамы
къолуча,
Берчлиди, огъурлуду экен.
Бу биринчи жангылыгъым.

Жайда мени юйюмде, уя
салып,
Жашаучу къарылгъачла
быйыл да
Келгендиле сау-эсен, кеси
юйлерине...
Мени юйюмде юйлерине
Келип, уяларын саулай кёрюп,
Темир чыбыкъгъа къонуп
жырлайдыла.
Арбазым алай жарыкъды.
Ала уа жырлайдыла, бетиме
къарап...
Не десенг да, бир юйде
жашайбыз.
Бу уа –экинчи жангылыгъым.

Туудукъчугъум бюгюн биринчи
атламын
Этгенди да, къууанганды кеси
да, ачылып,
Къанатланып, къолларын кенг
жайып.
Жол жанында терекле да
атлагъандыла анга
Къошулуп. Мени хар атламым
да
Женгил, жарыкъ, анга
къошулуп.
Ма, бу уа - ючюнчю
жангылыгъым.

Кесим салгъан эрик терекчик
Ариу чакъгъанды да быйыл,
Анга къууанама.
Мени къууанганыма ол да
Къууанады, аны сезип турама.
Бюгюн терекчигими махтап
Келеме, ариу айтып кесине да:
«Аллах узакъ ёмюр берсин!»-
деп.
Бу уа – тёртюнчю
жангылыгъым-
Аланла! Аллах сизге да ахшы
жангылыкъла берсин!

Терекледен юйренеме

Терекледен мен кёп затха,
Кёп иги затха юйренеме.
Сёз ючюн, акъбаш эсем да,
Кюн сайын ёсерге керекме,
Ёсмеген къуруп къалады.

Ёрге, бийиклеге, гуппур болмай,
Къалай ёрлерге керегин да
Терекледен алгъанма:
Ишимде да, къаламымда да,
Къарамымда да, алача,
Бийик болурча, азат болурча.

Сора мени къытымда адамгъа
Кюн игирек тиерча эталасам,
Неда къызыу кюн,
Шаудан суу бергенча, ауана
бергенча.
Адамгъа аллай бир сёз
айталсам,
Мен да терекге ушарыкъма.

Терекле бир жары тебиреселе,
Адамлача, бирем-бирем
Чыкъмайдыла, созулмайдыла.
Ала бары бирча барадыла,
Бирликли барадыла,
Тирликли барадыла,
насыплыла,
Адамлагъа дерс бере.
Терекле кыйын сагъатларында
Жумдурукъ болалла, хорлатмай
Бир бирге таянып,
Бир бирге ышара,
Бир бирге ышана...
Ауун башлагъанны
аудурмайдыла,
Тёгерегин алып...
Ол а бизге дерс тюйюлмюдю?!
Алай, алай, кюн сайын...
Терекледен иги, иги юйренсем,
Иги таулу болама.
Сора мен кёп да болама,
Керти да болама...

Ана тилим

Устазым Аппайланы Юсюнню къызы Шамкъызгъа

Танг ауазлы
Ана тилим,
Кёгюбюзде
Жана тилим.

Къолларынгдан
Мирзеу чыкъгъан,
Къарамынгдан
Терек чакъгъан.

Ана тилим —
Малкъар тилим,
Палахланы
Малтар тилим.

Къартаймагъан
Сен — жаш тилим,
Жерибизге
Ушаш тилим.

Минги тауча,
Бийик тил,
Бир-бирлеге
Кийик тилим.

Къайтып-къайтып,
Тууун тургъан,
Жокъ болмайын
Туруп тургъан.

Ёмюрледен
Ётген тилим,
Бизни уллу
Этген тилим.

Сыйлы Аллах
Берген тилим,
Биз да миллет!
Деген тилим.

Таза тилим,
Ой, акъ тилим!
Сен - ёлюмсюз,
Жомакъ тилим.

Жаным - тиним,
Ой, халкъ тилим!
Барыбызгъа
Сен — хакъ тилим.

Сени ариу
Кёрмегенле,
Намыс - сый да
Бермегенле,

Хар бири да
Тайсын, тилим,
Кязим тилим,
Къайсын тилим.

Жарагъанса элиме

Уяна улу Казимге

Акъ-Суу, туугъан элими
Жарагъанса ишине,
Энди ыспас этебиз
Санга, асыл кишиге.

Этдинг, Казим, ахшылыкъ,
Жангы орамгъа газ келди,
Сени игилигингден
Къышхыда да жаз кёрдюк.

Жылыу бердинг, Казим, сен
Таулу от жагъалагъа.
Ол а, балхам дарманча,
Кёрюндю жаралагъа.

Элде энди атынгы
Биледи хар инсан да,
Сюйюп салам береди
Санга хар жангы танг да.
Сени саулугъунг да бек
Болсун! - дейме, Казим, мен,
Сен къуунсанг сюеме,
Хар жашагъан кюнюнгден.
Этген ишлеринг кибик,
Адамлыгъынг да бийик.
Кёрдюм сени къатынгда,
Казим, дайым юй тийип.

Энди санга ызразы
Кесинг ызлагъан жол да.
Халкъны ишин кётюрдюнг,
Назму болады ол да.

Журтуму ётгюр Жашы

Абдулла улу Мустафагъа

Абдулла улу Мустафа,
Ташдан суу алгъан киши.
Миллетибизге керек
Хар этип тургъан ишинг.

Адамлыгъынг- тынгылы,
Сен, къая кибик, таулу,
Шуёхлукъну бегитген
Закийлигинг да уллу.

Халкъыбызгъа сый берип,
Иги айтдырып атын,
Кюнюнг алай ётеди,
Берген кибик чий алтын.
Кёреме, хар ишинги
Сен чемерлен этесе,
Жерибизни атын а
Ма тёппенгде элтесе.

Семинар

КъМР-ни урушну, урунууну, Саутланнган кючлени ветеранларыны совети Май районну администрациясы бла бирге республиканы биринчи ветеран организацияларыны активлерини семинар-кенгеш бардыргъанды. Анга тийишли министерстволаны бла ведомстволаны келечилери, аскер комиссариатланы эм Россейни ДОСААФ-ыны КъМР-де организациясыны оноучулары къатышхандыла.

Патриотлукъну дерслери

Быллай тюбешиуню бардырыу жаш тёлюню патриот ниетге юйретиуде биринчи ветеран организацияланы магъаналарыны ёсгени бла байламлыды. Жыйылгъанла бу ишни мындан ары биригип къурагъра керекликлигини юсюнден оюмларын айтхандыла.

Ала ишлерин бек алгъа Майский шахарда тарых-краевед музейден башлагъандыла. Аны директору Елена Фёдорова айтханнга кёре, 1941 жылда фронтха бу райондан 4000-ден аслам адам кеси ызразылыкълары бла кетгенди, аладан 2800-сю хорлам ючюн жанларын бергендиле.

Къонакъла артыкъда бек РФ-ни Правительстволу Председателини къарт атасы Афанасий Медведени суратлары болгъан альбомгъа эс буруп къарагъандыла. Ол 1939 жылда КПСС-ни Май район комитетини биринчи секретары болуп ишлегенди.

Андан сора семинаргъа къатышханла КъМР-ни ветеранларыны советини председатели Мухаммед Шихабаховну башчылыгъы бла Пушкинни эмен тереги болгъан жерге баргъандыла, алайда суратха тюшгендиле. Ала шахар паркда Махтаулукъну эсгертмесине гюлле салгъандыла.

Анда сёлеше, Мухаммед Шихабахов былай айтханды: «Биз бюгюн Май райондан Уллу Ата журт урушда жанларын бергенлени атларын эсгеребиз. Бусагъатда мында жашап тургъан 44 ветеран барды. Аланы жашаулары Ата журтха къуллукъ этиуню аламат шартыды, бусагъатдагъы жаш тёлю аладан юлгю алыргъа боллукъду».

Асламлы информация органланы, жамауат эм дин организацияланы министрини орунбасары Вячеслав Минин ветеран организацияланы таматаларыны жаш тёлюню патриот ниетде юйретиуге салгъан къыйынларына бийик багъа бичгенди. Быллай огъурлу ишлери ючюн жюрек ызразылыгъын бидиргенди. Аны бла бирге уа ол министерство ветеран организацияла бла дайым байламлыкъ жюрютгенин айтханды. Республикада уа ала 350 чакълыдыла.

-Биз урушда ёлгенлени эсде тутхан къадарда, кесибиз да жашайбыз. Жаш тёлюню игилени юлгюсюнде юйретиу - жамауатны бирикдириую, миллетле арасында шуёхлукъну кючлеую демengили сауутду,- дегенди Вячеслав Павлович.

Ол, андан сора да, республиканы оноучулары Уллу Ата журт урушда жююлгъанланы атлары ёмюрледе эсде къалырларын сакълау жаны бла кёп иш этилгенин эсге салгъанды. Ол а ёсюп келген тёлюени аскер-патриот ниетде юйретиуде баш магъананы тутады, дегенди.

Республиканы ветеран организацияларыны активи «2011-2015 жыллада аскерге чакъырылыргъа жыл санлары жетмегенлени патриот ниетде юйретиую» республикалы целевой программасыны чеклеринде бардырылгъан жумушланы да сюзгенди. Энчи белгилеп айтханда, бу иш бла кюрешген специалистлени бла ветеранланы къаумларын жалчытыргъа керекди деген оюмну эсге салгъанды. Андан сора да, бусагъатда республикада жашап тургъан ветеранланы санын тюз жазаргъа кереклилигин, Россейни бла КъМР-ни аскер тарыхлары жаны бла консультация къуралса эм республиканы бла Кавказны фашистледен азатларгъа къатышханланы тизмесин жангыртыуну юсюнден да сёз баргъанды.

Быллай шартха да эс буруччады. Уллу Хорламны 70-жылыгъына «Школлада бек иги аскер музей» деген конкурс бардырыргъа мурат барды. Анда хорлагъанла битеуроссей конкурсха къатышырыкъдыла.

1987 жылда КПСС-ни Ара Комитетини бегими бла саулай къуралда бир ветеран органурушну бла урунууну ветеранларыны Битеуроссей совети къуралгъанды. Бюгюнлюкде бизде быллай биригиу бек уллу жамауат организацияды. Ол 120 минг ветеранны бла пенсиячыны бирге къошады. Аны къууумунда 12 район эм шахар советлери барды. Алада уа жашауну тюрлю-тюрлю жанларына къарагъан комитетле бла комиссияла ишлейдиле.

Марина ГЕДГАФОВА.
КъМР-ни СМИ, Жамауат эм дин организацияла жаны бла министерствосуну пресс-службасы.

Жыйылыу

Бир бирге билеклик эте

Бу кюнледе Черек районну Бабугент элинде христиан къабырлада дин адетле этилгендиле. Аланы КъМР-ни килисаларыны благочинныйы Валентин Бобылев бардыргъанды. Аны бла бирге бу жумушлагъа республиканы Жамауат палатасыны келечилери Туменланы Мурадин эм Мария Котлярова къатышхан эдиле.

Христианлылагъа хурмет этерге Черек районну башчысыны экинчиси Къазийланы Анатолий, Бабугентни таматасы Османланы Мухтар да келгендиле эмда элни жамауаты да жыйылгъан эди.

Къабырлада тёрелени башлардан алгъа уа отец Валентин: «Аллах бизге барыбызгъа да кеси къарыуубуз бла жашаргъа, бир бирибизни хурметлерге, кесибизни ызыбыздан ариу эсгертиуле къоягъра онг бергенди. Бизни барыбызны да бир бирибизге сюймеклик бирикдиргенди. Ол дуниягъа кетгенле да аны излейдиле. Бюгюн а биз христианлыла басдырылгъан кёрледе дин адетлени этип, мында асыралгъанланы жанлары ючюн тилек этерикбиз»,- дегенди.

Элде христиан къабырла 1952 жылда къуралгъандыла. Ол заманда мында леспромхоз бар эди. Анда уа асламында оруслла ишлегендиле.

-Валентин Бобылев Бабугент элге келгени элде жашагъанланы барысына да магъаналы жумушду, - дегенди Туменланы Мурадин. – Къабырла къайсы динде да сыйлы жердиле. Мында уа районну айнытыугъа уллу кыйын салгъан адамла басдырылыпдыла, аланы арасында устазла да бардыла. Мен Мария Котляровагъа бюгюннгю дин тёреле этилгенлери эмда отец Валентинни бери келирине себеплик этгени ючюн ызразылыгъымы айтырыкъ эдим.

Районда христианлыланы асыраугъа таулула, къабартылыла да къатышханларын белгилерчады. Ол а халкъланы, динлени арасында шуёхлукъ, интернационализмни тёрелери сакъланганларына шагъатлыкъ этеди. Аны юсюнден Мария Котлярова уа: «Бирде православныйни кесини жуукъларыны болмай къаладыла. Ол заманда анга болушлукъгъа элде жашагъанла келедиле. Къабырланы тазалай тутханлагъа уа мен жюрек ызразылыгъымы айтырыкъ эдим», - дегенди ол.

Жыйылыуну ахырында уа Валентин Бобылев эм Бабугентни башчысы Османланы Мухтар мында часовня ишлетиую юсюнден кеслерини оюмларын айтхандыла. Дин къуллукъчу билдиргенича, мындан ары къабырлагъа килисаны келечилериндан бири келип, христиан дин тёрелени бардырлыкъды.

КЪУЖОНЛАНЫ Эльмира.
Черек районну администрациясыны пресс-службасы.

Акция

Жюрек халаллыкъны къызгъанмайыкъ

КъМР-ни Урунуу эм социальный айнытыу министерствосу быйыл биринчи октябрьде эрттенликде сагъат тогъуздан башлап ингирликде алтыгъа дери, Уллайгъанланы кюнюне жоралап, тюзюнлей телефон байламлыкъ бардырлыкъды. Акцияны мураты - жангыз къалгъан болушлукъ керекли кварт адамланы ачыкълауду эмда алагъа тийшлисича болушлукъ этилгенин бла къалгъанын билиудю.

Республикада жашагъанла акция бардырылгъан кюн 8-800-200-66-07 номерли телефоннга сёлешип, аллайланы юслеринден хапар билдирирге боллукъдула. Стационарныйденча, мобильный телефондан да хакъсыз сёлешинеди. Ким не айтханы жашырынлыкъай къаллыкъды.

Акция бардырыла туруп, ары, жашаулары келген гражданла да сёлешип, министерствода урунгган специалистлеге кеслерин къайгъы этдирген затладан хапар билдирирге боллукъдула, психология болушлукъ алыргъа да онг табарыкъдыла.

Ведомствода ишлегенле быйыл дагъыда социология тинтиу бардырыргъа деп анкета жаращдыргъандыла, анга кёре бюгюнлюкде районланы комплекс социальный араланы специалистлери адамлагъа болушлукъ бериу жаны бла бир талай иш бардыргъандыла.

Анкетада: «Сиз жашагъан районда социальный болушлукъ бериу жаны бла комплекс ара болгъанын, ишлегенин билемисиз? Арадан социальный болушлукъ табамысыз? Ала къаллайладыла? Бютюнда бек сизге къаллай тюрлю болушлукъ керекди? КъМР-ни Урунуу эм социальный айнытыу министерствосунда гражданлагъа консультацияла эм дагъыда алагъа ушаш болушлукъла этилгенлерин, ышаныулукъну телефону ишлегенин а билемисиз degенча соруула бардыла.

Алайды да, Уллайгъанланы кюню жетип келеди. Аны сакълап турмай, хар бирибиз да алагъа дайым да кёз-къулакъ болайыкъ, жюрек халаллыгъыбызны аямайыкъ.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Тапландырыу

Бир жанында киши да къалмагъанды

Бу кюнледе Табугентде «Чынарчыкъ» сабий садда бардырылгъан ремонт-къурулуу ишле элчилени бек къуугандыргъандыла. Аны жангыртыр кереклисин, бютюнда жылыу берген автономный системаны къурауну юсюнден районну башчысы Темиржанланы Махти да кёп кере айтханды. Школну директору Мокъаланы Даниял билдиргенича, аллай онг алагъа Билим бериую айнытыуну комплексли проектни хайырындан чыкъгъанды. Быллтыр а аны ючюн керекли затланы тизмелери жаращдырылгъан эди.

Къысха заманны ичинде къурулушчуланы къауумлары суу ызланы толусунлай алышындыргъандыла, энди садда суукъ эм жылы суу отуз жерде чыгъады. Мекямны аллында да ремонт ишле тохтаусудула. Учреждениясны котельнясында оборудованияны уа, ол битеу шёндюгюлю излемлеге келиширча, «Черекрайгаздан» специалистле саллыкъдыла.

Бек башы уа - анда 200 литр сыйынгган бойлер боллукъду, ол садда керекли ишлени этерге жетерикди. Ары дери ала исси суу жетмегенлей иги да къыйналып тургъандыла, газ колонка азлыкъ эте эди. Аш этген жер да, башха отоулача, жангы оборудование бла жалчытылыннгангды, деп белгилегенди Мокъаланы Даниял. Алгъын мюлк жумушлада хайырланылгъан бир-бир отоуланы спорт залла этгенлери уа сабийлеге, юйретиучюлеге да утренникле неда спорт мероприятияла бардырыргъа онг берликди.

Ремонт бла анда жаланда ишчиле угъай, садда урунгганла да кюрешедиле. «Учреждениянны жангыртыугъа ала битеу къыйынларын саладыла, энчи биреуленни айыбып айтырга тюйюлдю. Аш этиучюле Жангразланы Света бла Валя Никифорова, Османланы Ася бла Асанланы Фатима, директорну мюлк жаны бла орунбасары Тюменланы Рита, юйретиучюле, техника ишчиле – ала барысы да тири къатышхандыла. Биз Даниял Халимовичге садха дайым эс буруп тургъаны ючюн ыразылыгъыбызны билдиригге сюеbiз. Къаллай бир иш этилди ол гитче кезиуге!»-дейди, ремонтну юсюнден оюмун айта, тамата юйретиучю Асанланы Танзиля.

Жангыртыу ишден бир жанында этчиле да къалмагъандыла. Алай Хуболланы Мухтар бла аны жашы Эндар, Асанланы Аслан, Башийланы Юсюп, Виктор Шевцов эм башхала къолларындан келгенни этгендиле. Аланы барысына да сабийлени ата-аналары уллу ыспас этгендиле.

КЪУЖОНЛАНЫ Эльмира.
Черек районну жер-жерли администрациясыны пресс-службасы.

Къоркъуусузлукъну жорукълары

Керекли ушакълагъа суратлау фильмни да къошуп

Север Кавказны регионла аралы сетевой компаниясыны (МРСК СК) Къабарты-Малкъарда бёлюмюню специалистлери кёп болмай Экинчи Чегемни экинчи номерли орта школуна барып, анда электрокючню къоркъуусуз хайырланыуну жорукъларыны юсюнден дерс бергендиле. «Ангылатыу ишни районну электрокюч сетьлерини баш инженери Сихатгери Шогенов бла диспетчер Хубийланы Анзор бардыргъандыла», - деп билдиргендиле компанияны пресс-службасындан.

Специалистле атлыны классда окъуучуланлагъа электрониканы, тюрлю-тюрлю аппаратураны, юйде неда школда болгъан электрокюч бла ишлеген техниканы терс хайырланнганда, ала къоркъуулу болурун ангылатыргъа кюрешгендиле. Сабийлени, къайда да болсунла, электрокюч ызлагъа, розеткалагъа, бютюнда бег а орамлада чыпынладан юзюлюп, жерге тюшген ток темир чыбыкъларгъа сакъ болургъа чакъырыгъандыла.

Энергетикле жаш тёлюню соруулары да жууапла бергендиле. Аланы дагъыда быллай къоркъуулу жерлени къаллай белгиле бла кёргюзтгенлери бла да шагъырейлендиргендиле. Ток уруп ачыгъанлагъа къаллай медицина болушлукъ берилгенин да билдиргендиле. Школчула мындан айтылгъан жорукъланы иги ангылар ючюн, алагъа юйретиу дерсни ахырында аны юсюнден суратлау фильм да кёргюзтюлген эди.

Энергетикле бу иш бла байламлы битеу материалланы электрон халда жер-жерли администрациягъа бергендиле. Аланы хайыры бла школда электрокючню къоркъуусузлугъуну жорукъларын кёргюзтген стенд къураргъа боллукъду.

Билим бериу учреждениясны директору Хамидби Алакаев, специалистлеге ала бардыргъан дерс ючюн ыразылыгъын билдирип, бу информация ёсюп келген тёлюге бийик магъаналы болгъанын чертгенди. «Сабийлеге ток аланы саулукъларына, жашауларына да къоркъуулу болгъанын биз, абадан тёлю, ангылатыргъа борчлубуз», - деп, ол бу жорукъланы юйретиуге школда мындан ары да аслам эс буруллугъун белгилегенди.

Бизни корр.

ПРОГРАММА

Эллиле туугъан жерлеринде тамырланырча

Бахсан районда онбир юйюр «2013 жылда элни социальный айнытыу» деген федеральный программаны чеклеринде жашау болумларын игилендиргендиле.

Программагъа къатышханлагъа 19 миллион 104 минг сомгъа 1194 квадрат метр жер юлешиннгенди. Андан 13 миллиондан асламысын федеральный эм республикалы бюджетле бергендиле, къалгъан ырысхыны уа адамла келсери мажаргъандыла.

Программа башланнганлы он жыл болады. Андан бери районда жашау журт субсидияла 195 юйюрге берилгендиле. Хазыр журт алыргъа огъесе ишлергеми - аны оноуун адамла келсери этгендиле.

Баксанёнок элде жашагъан Анзор Деров келе тургъан жылгъа жангы мекямгъа кёчер умутлуду. Анзор бир къауум заманны юйюрю бла жууукъларында жашап турады. Болсада кесини юйю, кёгетле ёсдюрюрча бахчасы боллугъуна ийнаныулугъун а бир заманда да тас этмегенди.

Программагъа къатышханланы оюмларына кёре, къыралдан бу халли болушлукъ элде жашагъанла шахарлагъа неда башха жерлеге кёчюп кетмезине да себеплик этеди.

Бизни корр.

ТУКЪУМ ЖЫЙЫЛЫУ

Жаш тёлюню юйретиуге тийишли къыймат бере

Кёп болмай Хучиналаны тукъум жыйылыулары болгъанды Мындан алда дюгерли жууукъла да ётдюрген эдиле аллай тюбешиую. Анга Малкъардан да къатышхан эди келечи къауум.

Аланы экисинде да жууукълукъну сакъларгъа, къууанчлада бирге болургъа, бушуулада бир-бирге билеклик этерге, ёсе келген жаш тёлюню бир бирге бла таныщдырыргъа, сабийлени тукъуму, битеу Шимал Кавказны халкъларыны адет-тёрелерине тийишлиликде юйретиргe, ала тюрлю-тюрлю усталыкъла алырча этерге айтхандыла. Келе тургъан заманда 5-литрлик шешалада гара эм таза суу чыгъарырча келишгендиле. Тукъум башчыгъа Хучиналаны Юсюпню жашы Ануарны сайлагъандыла, анга эки орунбасар да айыргъандыла.

Жыйылыугъа эр кишиле, тиширеуле, жаш тёлю да тири къатышхандыла. Оп кеси да той-оюн бла къууанчлы халда баргъанды.

Бу тукъумда эрттеден бери да окъуугъа тартылгъан адамла аслам болгъанды: юогерли Хучиналада бир генерал, тёрт полковник, Сталинни саугъасыны лауреаты, Малкъарлылада уа академикле, илмуланы докторлары эм кандидатлары, республиканы культурасыны сыйлы къуллукъчулары, жазыучула, поэтле, юристле, экономистле, агрономла, эл мюлк техниканы эм технологияны усталары болгъандыла. Алайды да, Хучиналары ишлей, жашау эте да биледиле.

Быллай жыйылыуланы хар эки жылдан бир кере бардырыргъа деп оноу этгендиле жыйылыуда. Жашла бла къызла уа бизге андан да теркирек жыйылыргъа эркин этигиз degенлеринде, алагъа да угъай demегендиле.

ТАУМЫРЗАЛАНЫ Далхат, фольклорчу.

СУРАТДА: Хучиналаны тукъум жыйылыуларына къатышханланы бир къауууму.

ЖАМАУАТ

Къартла эмда терсле

Кесин белгили журналистка degанча санагъан бир тиширыу социальный сетьде къарт адамланы юслеринден ушагъысыз сёзле жазгъанды. Къайтарып айтыргъа сюймейме, бетиме ушарыкъ тюйюлдю. Аланы магъаналары быллайды: къартла бизге, жаш адамлагъа (журналистканы кесине уа 40 жыл бола турады), алгъа барыргъа онг бермейдиле, къарт адамла къол тюз кётюрмейдиле, алай бла уа бизге битеулю насыбыбызгъа жетерге чырмау этедиле. Кертиси бла да, белгили телекомпания аны бла интервью этер мурат бла ол тиширыугъа тюбеген эди. Мен да журналистле бла баргъан эдим.

Андан сора болгъан ишлени юслеринден айтыргъа да сюймейме. Журналистка кесини сёзлерин кесине пиар этер ючюн (белгили болур ючюн) айтханнга ушайды. Хау, белгили да болгъанды, алай ол сакъатланы эм къартланы юслеринден ала манга чырмау этедиле degени себепли даулашырыгъым да келмейди. Охо да, сёз журналистканы юсюнден бармайды.

Алай журналистка къартланы намысларын эниш этерге кюрешгенди. Телевизионщикле аны бла ол шартны юсюнден ушакъ этерге муратлы эдиле. Баш сюжетге мен ол ишни санагъан эдим. Журналистка кеси уа арталлыда керек тюйюл эди. Манга ол тиширыу аманлагъан адамланы къадарлары багъалыды.

Социальный сетьле уа журналистканы былхымсыз сёзлерин сюзюную олсагъат окъуна башлагъан эдиле. Аланы бир-бирлери былай оюмлай эдиле: къартайгъан адамла, кертиси бла да, терс сайлау этедиле, озгъан жашау жанлы боладыла, башхача айтханда, жангы жашаугъа чырмау этедиле, къартсызы, сакъатсыз, жашау сейирлирек боллукъ эди, дейдиле...

Мен алагъа бек чамланнган эдим... Сенден эсе кёбюрек жашагъан адамны жаланда аны ючюн сюймезге жараймыды? Къарт адамны, сенден эсе, кёп къыйналгъан адамны намысын тюшюрюрге боламыды? Кертиси бла да, адам къаллай бир кёп жашай эсе, аллай бир кёп къыйналады, бютюнда бизни къыралда. Къартла къыйынлыкъланы кёргендиле, аны ючюн аланы сюе билмей эсенг да, бир да болмаса да, намыс бере бил алагъа...

Алай терк окъуна, мени бир таныш тиширыуум айтханча, «акъылымы жыйгъан эдим». Неге сейирсинирге, чамланыргъа керекди? Бизни къыралда къартлыкъны жаланда къарыусузлукъгъа угъай, терсликге да санагъанланы азмы кёргенме мен кесим да?

Чиновниклени асламысы, сёзсюз, «пенсиячыла аланы жанларындан тойдургъандыла» деп, ачыкъ айталмайдыла, алай сёз пенсия реформаны юсюнден башланса, чиновникле пенсиячыла болмасала эдиле, реформа бла байламлы проблемала да кетерик эдиле дерге сюйгенлери ачыкъ сезиледи... Пенсиячыла чиновниклени «къанларын бузадыла».

Айырыуланы къурауугъа, бардыруугъа тири къатышхан къарт тиширыугъа аперим айтырны орунуна, граждан тирилиги ючюн анга махтау берирни орунуна анга тюрт этиу, кесинги къайры сугъаса деп тырман этиу неге ушагъан ишди!

Жаш адамла ырахат жашау этерге керекдиле, къартла уа жашауларын бошайдыла degен оюмну бизни башыбызгъа чын салады? Уллайгъан адамла да жашаргъа, жашаудан зауукълукъ алыргъа тийишлидиле. Аланы жашаулары тири, сейирлик болургъа керекди.

Бизни пенсиячыларыбызгъа толу жашау этерге ырысхы жаны бла онгланы бермегени юсюнден къыралыбызны сёгерге биз бек сюеbiз. Экскурсиялы автобусдан чыкъгъан тыш къыраллы, тизгинли, саулукълу пенсиячыланы кёрсем, бизни къартлагъа жаным да ауруйду.

Алай «жаланда къарт болгъаны ючюн» терсге саналгъан пенсиячыгъа хурмет этерге, деберин кётюрюрге бизни хар бирибизге да ким эм не зат чырмау боладыла? Аланы очередьде неда транспортда кёрсек, биз нек «чамланабыз»? Алагъа аман бетден къарагъан журналистден интервью алыргъа эм аны айыплы сёзлерин халкъгъа нек билдиригге керекди? Аллай журналист бла саламлашыргъа окъуна керекмиди? Къартланы жанлары бла озуп кетип къалмай, алагъа уллу жолну бир жанындан башхасына ётерге болушургъа бизни ким къоймайды? Президентми? Премьер-министрми? Правительствому? Ким?

Юрий Петрович Любимов «Князь Игорь» деген операны сахнада аламат кёргюзтюрча жыл саны иги да уллайгъанда хазырлагъанды. Операны жаш неда къартайгъан режиссёр хазырласала сахнагъа, аны сюзе туруп, тюрлю-тюрлю багъала бериледиле. Режиссёр къарт эсе, анга эки тюрлю багъа бичиледи. Биринчиси, кёресе да, къалай къартды, алай бек иги жаращдыргъанды. Экинчиси, да хау, аныча, къарт оюнну иги жаращдыраллыкъ тюйюлдю, не десенг да, къартлыкъ кесин билдиреди.

Роман Виктюк мени «Маскарад маркиза де Сада» деген пьесамы салгъанды. Ол мен бу арт заманлада кёргенлени аралары эм жаш, жарыкъ спектаклледен бирлериди. Аны юсюнден мен не эшитгенме, не окъугъанма? «Жыл саны келген жашлыкъны шартларын сакълагъанды». Неда: «Уллайгъан режиссёр жашлыкъны белгилерин сакълаялмагъанды».

Уллайгъан жыл санны юсюнден биз кёп хапар айтыргъа нек сюеbiз? Аланы къартлыкъларын насыплы эталмагъан адамларыбызны биз нек кёрмейбиз? Кёп жашагъанлары ючюн биз аланы нек терслейбиз?

Жашла, биз, къартлыкъ - терсликди деп, кертиси бладамы сунабыз? Кесибиз а къайры барабыз? Жашлыкъгъамы? Угъай, биз да тюзюнлей къартлыкъгъа бара турабыз. Къартлагъа тутхан къара ниетлерибиз бизге да бедишликни жетдирлигин бизге къалай ангылаялмайбыз?

Биз кесибизге ушамагъанланы барысын да сюймейбиз. Алай этерге жарамагъан жерледе чабып, секирип айланнган сабийлеге урушургъа бек сюеbiз. Мигрантлагъа аланы тиллери, кёз орамлары, тёрелери, динлери башхала болгъанлары ючюн нек чамланабыз.

Къайсы политикге, актёргъа, режиссёргъа, жазыучугъа, алимге... да, кимге болса да, биз ол не ишле этгенине кёре угъай, аны жыл санына къарап, багъа нек бичебиз.

Мени къолумдан келсе эди, адамны жыл санына басма органлада иги неда осал багъа бичиуню закон бла унамаза этер эдим. Мени оюмума кёре, ол тюрлю иш обществода болумну биле-биле игилендирликди.

Алай алыкъа ол чекге жетмегенбиз, ол себепден а къартлыкъ терслик болмагъаныны юсюнден айтыргъа керек болуп турады. Адам кёп жылланы жашагъан эсе, жашау тирилигин тас этмеген эсе, анга эпериллик бериргe керекди. Аны кёз къарамы бизникича тюйюл эсе да, къартайгъан эсе да.

Къартлыкъ - бизни келир заманыбызды. Анга уа биз сый берип къараргъа керекбиз.

«Российская газета - Неделя».

ТУРНИР

Терекчикле орнатхандыла, футбол ойнагъандыла

Озгъан байрым кюн Нальчикде къуанч халда «Дружба» футбол клубну 30-жыллыкъ юбилейин белгилегендиле. Эртенликден окъуна командала шахарны ара солуу паркында жыйылгъан эдиле. Ол шарт бошдан болмагъанды. Анда алляланы биринде бизни футболчула бла бирге Азербайджандан бла Латвиядан келген спортчула эки жюз эмен бла юргю терекчикчни орнатхандыла.

Ызы бла ала Сабий стадионнга келгендиле. Анда уа аланы сейир эришиуле сакълай эдиле. Турнирни КъМР-ни Правительствосуну Председателини орунбасары Мухамед Кодзоков бла КъМР-ни спорт эмда туризм министри Аслан Афаунов ачхандыла. Ала жыйылгъанлагъа ыразылыкъларын билдиргендиле, ойнарыкълагъа да алгъыш сёзлерин айтхандыла. Ызы бла Афаунов РФ-ни спортдан министри Виталий Мутко бла КъМР-ни Башчысы Арсен Каноковну бу байрамгъа аталгъан телеграммаларын окъуугъанды.

Топ ойнаргъа уа республиканы атындан «Дружба1» бла «Дружба2» командала чыкъгъанды. Аланы къауумларына киргенле бюгюнлюкде тренерле, предпринимательле, предприятияланы таматалары болуп ишлейдиле.

Турнирни программасына къатышыргъа сюйген командала бир бирлери бла тюбеширге онг тапхандыла. Ойнагъанла барысы да усталыкъларын, хунерлерин, хорламгъа итиннгенлерин кёргюзтгендиле. Тюбешиуле уа 25-шер минут баргъан эки таймдан къуралгъандыла.

Алай бла биринчи жерге республиканы ветеранларындан къуралгъан «Дружба 2» командасы тийишли болгъанды. «Дружба 1» - экинчи эм Латвиядан команда уа ючюнчю жерлени алгъандыла.

Бизни корр.
Суратланы Руслан МАМИЕВ алгъанды.

КРОСС

Жауун да чырмамагъанды

Бу жол «Кросс нации» деген эришиуле Россейни 80 регионунда бардырылгъандыла. Къабарты-Малкъар Республика да, кесини хазырланнганын билдирип, аланы санына къошулгъанды.

Алай бла чабыу Нальчикни ара солуу паркында ётгенди. Кюн жауунлу болгъанлыкъгъа, спортчулагъа чырмау салламагъанды. Ала хорларгъа таукел эдиле. Стартха уа 470 адам чыкъгъанды.

Мероприятияны башлай, биринчи сёзю бла келгенлени барысына да КъМР-ни спорт эмда туризм министри Аслан Афаунов сёлешгенди. Къарачулагъа ыразылыгъын билдиргенди, чабарыкълагъа да хорлам тежегенди. Болсада ол бу жол сахнадан сёз айтып чекленип къалмагъанды. Кеси да кроссха къатышханды, марафонда алчы болуп, ишчилерине юлгю окъуна кёргюзтгенди.

Ахырында, тёредеча, биринчи жерлеге тийишлиле да белгиленнгендиле. Эр кишилени арасында Александр Кочесоков, Мухамед Балкаров эм Рамазан Кубалов хорлагъандыла. Тиширыуладан Валентина Рекс, Эмма Карданова эм Ирина Аталикова саугъаланнгандыла.

Андан тышында да, КъМР-ни Спорт эмда туризм министерствосуну, Нальчикни администрациясыны, тиширыуланы Советини ишчилерини, дагъыда школлада бла вузда окъуучуланы да арасында финише биринчи келгенлеге грамотала бла майдалла бергендиле.

Бизни корр.

Къайгъырыу

Препринимательни саугъасы

Предприниматель эм Нальчикни спорт жамауатыны уллу шуёху Анатолий Лампежев кесини ачхасына шахарда «Ридада» фитнес-клуб ишлегенди.

Аны къууанчлы халда ачылыууна республиканы спорт эм туризм министри Аслан Афаунов, спортну ветераны Валерий Сижажев, шахарны администрациясыны физический культура эм спорт комитетини башчысы Беслан Буздов, РФ-ни сыйлы тренери Олег Сарыльпов къатышханды.

400 квадрат мерт жерде орналгъан мекямда элли тренажёр салгъандыла. Андан тышында, гимнастика зал, душевойла, кийинирге отоула да бардыла.

Алай бла фитнес-клубха (адреси: 2-чи Тамань дивизияны орамы, 7) хар кюнде сагъат тогъуздан кече онбирге дери келирге жарарыкъды. Тиширыулагъа биринчи кере жарау этиу хакъсызды. Комплексге жюрюгенлени пауэрлифтингден халкъла аралы классды уста, Евразияны чемпиону Аслан Долов юйретирикди.

Бизни корр.

Бир къауум жылдан бери Тырныауузну бешинчи номерли гимназиясыны спорт залыны башындан суу агып тургъанды. Аны къабыргъаларын окъуна мугут басып, чыракъ жандырыр онг да болмагъанды. Бу проблеманы былтыр окъуна къолгъа алгъан эдиле. Билим бериу системаны модернизациялау жаны бла комплекс проектге кёре да, анга деп ырысхы бёлюннген эди. Мектеп керекли материалланы сатып алып, мекямны башын тап халгъа келтиргенди. Бир жылны ичинде аны сууланнган жерлери да къургъакъсыгъандыла. Жайда уа анга тынгылы ремонт этилгенди. Ол жумушха деп 98 минг сом бёлюннген эди.

Спорт залгъа энди сюйюп келедиле

-Спорт зал - окъуу мекямланы бек магъаналыларындан бириди,-дейди гимназияны директору Моллаланы Фатима. -Биз аны тап халгъа келтирирге кюрешгенбиз. Башын, къабыргъаларын, полун да ариу, тюрсюнлю бояула бла боягъанбыз. Ол жангыртылынып, адам сюйюп келирча болгъанды. Физкультурадан дерсле, бирси спорт секцияладан жараула да мында жылны аллындан бери саулукъну сакълаугъа бурулгъан болумлада бардырыладыла.

Биз районну налог службасыны башчысы Байсолтанланы Расулгъа бла Элбрус электросетьни таматасы Хапаланы Юсюпге жюрек ыразылыгъыбызны билдиребиз. Ала мекямны терезелерине темир буруула эм чыракъла орнатыуда ахшы болушлукъ этгендиле. Энди мында спорт бла ингирде да кюреширге жарайды. Ол а окъуу-жарау процессни магъаналылыгъыны даражасын кётюреди.

Анатолий ТЕМИРОВ.

СУРАТДА: жангыртылгъан спорт залда дерс баргъан кезиу.

Кенгеш

Ачыкъ сёлешиу

Такси фирмаланы 30 таматасы республиканы ГИБДД-сыны управлениясыны начальниги полицияны полковниги Юрий Бегидовну башчылыгъында бардырылгъан тюбешиуге къатышхандыла. Анда пассажирлени, бек алгъа уа сабийлени, жоллада къоркъуусуз жюрюулерин жалчытыуну юсюнден сёз баргъанды.

Къабарты-Малкъар жол - транспорт къыйынлыкъла кёп болгъан регионланы санына киреди. Аны алайлыгъыны баш сылтауу женгил автомашиналаны водительлерини эм пассажирлени да къоркъуусузлукъну амалларын хайырланыргъа уллу кёлюю болгъанлары бла байламлыды. 2013 жылда 1-чи сентябрьден башлап балаланы жюрютюуню жорукъларына бузукълукъ этилгени ючюн тазирни ёлчеми ёсгени да хазна тюрлендирмегенди болумну.

Такси фирмаланы оноучулары жол-транспорт аварияла къалай бла кёп болгъанларын кеси кёзлери бла кёрюрча видеофильмлеге къарагъандыла, сабийлени къоркъуусузлукъларын жалчытхан устройствола бла шагъырейленнгендиле. Тюбешиуню ахырында полициячыла таксиде ишлегенле кеслерини, башхаланы жашауларына да сакъ болсала, кёп адам жан сакъларыкъларын эсгертгендиле, аманат этгендиле. Ол заманда кёп водитель административ жууапха да тартыллыкъ тюйюлдю.

Картинг

Ростовдан «доммакъ» бла

Нарткъала шахарны картингчилерини командасы Дондагъы Ростовда бардырылгъан Россейни кубогуна къатышып, аны доммакъ призёру болуп келгендиле.

Быллай даражалы эришиуде ючюнчю жер - уллу жетишимди. Бешеуленден экиси айырмалы болгъандыла. Мурат Вологиров «Национальный» классда биринчи жер алгъанды. Денис Большаков а «Юниор» классда доммакъ майдалны кыытханды.

Эришиулеге Россейни регионларындан 20 бек кючлю команда къатышханды. «Эльбрус» клубну директору Аскер Вологировну айтханына кёре, жашла хорламгъа итинилюклери бла кеслерин танытхандыла. Москваны, Свердловскну, Курскну, Тольяттини командаларын артда къоюп, ала жаланда Тверьни бла Белгородну картингчилерине хорлатхандыла.

Римма СОКУРОВА.
Урван районну администрациясыны пресс-службасы.

Велогонка

Бийик даражада

«Север Кавказны халкъларыны шуёхлукълары» атлы велогонканы кезиуюнде Прохладна районда юч кюнню ичинде эришиуле боллукъдула. Ала Учебный, Лесной эллени эм Солдатская станицаны жерлеринде бардырылыкъдыла.

Тюнене сагъат онда къыркъ километрге командалы кюреш ётгенди. Бюгюн бла тамбла спортчула 120 километрге кольцевой эришиуледе къарыуларын кёрлюкдюле.

Районну администрациясыны физический культура эм спорт бёлюмюню башчысы Анатолий Куценко билдиргенича, бу эришиу Россейни чемпионатыны кезиулеринден бириди. Анга, тёреде бола келгенича, РФ-ни, СНГ-ны талай къыралыны бек кючлю спортсменлери, Олимпиада оюнланы, Европаны бла дунияны чемпионатларыны призёрлары къатышыучудула.

Елена ГЛАШКОВА.
Прохладна районну жер-жерли администрациясыны пресс-службасы.

Бузукълукъ

Киеу нёгерлени жыйынын жарсытханды

2013 жылда 14-чю сентябрьде кюндюз сагъат беш бола КъМР-де МВД-ны ГИБДД-сыны жол-патруль службасыны энчи батальонуну къуллукъчулары «Лада Приора» автомашинаны Шалушкада жашагъан водителин тутхандыла. Ол кёрохну, кёкге айландырып, эки кере атдыргъанды.

Аны автомашинасы киеу нёгерлени жыйыны бла бирге бара болгъанды. Полиция бузукъчыну Нальчикде 2-чи бёлюмге элтгенди, анда аны РФ-ни Административ право низамгъа бузукълукъ этиуню кодексини 20.1-чи статьясына тийишлиликде жууапха тартхандыла. Жашдан керох патронла да сыйырылгъандыла. Полицияны дознание бёлюмю ол шартха кёре тинтиу ишлени андан ары бардырады.

КъМР-де МВД-ны ГИБДД-сыны пресс-службасы.

Билдириу

ЖКХ-ны хакъларын эм ГИБДД-ны тазирлерин тёлерге онг барды

Хурметли жамауат! Республиканы Федеральный почта связыны управлениясы бу затны эсигизге салады: почта связыны битеу бёлюмлеринде коммунальный жумушла ючюн хакъны эм ГИБДД-ны тазирлерин тёлерге боллукъду.

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
БЕППАЙЛАНЫ Муталип (баш редакторну орунбасары)
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан (баш редакторну орунбасары)
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь)
ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат политика бёлюмню таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Жамауат-политика бёлюм - 42-67-68, 42-24-02.
Экономика бёлюм - 42-66-73.
Культура бёлюм - 42-75-82.
Социальный политика бёлюм - 42-66-76, 40-59-18.
Жангылыкъла эм спорт бёлюм - 40-39-93, 42-66-71.
Письмола эм реклама бёлюм - 42-37-94.
Тилманчла бёлюм - 47-31-28.
Сурат альучу - 42-68-72.
Бухгалтерия - 42-30-87.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла къагъат жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла. Газетде басмаланнган материалларда айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн Россей Федерацияны басманы юсюнден законуна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.
Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5-6 бет) кёпню алмайды.
Газет басманы эм асламы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июньда регистрация этилгенди.
Регистрация номер —И—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Асламлы информация органла, жамауат эмда дин организацияла жаны бла министерствосуну компьютер службасы хазыр эттенди.
Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланнганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33
Газетлени иелерине тапдырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплыдыла. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10
Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыдыла. Телефон: 42-69-34

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды
ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Тикаланы Фатима, Кульчаланы Зульфия - дежурный редакторла; Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасары; Зсаланы Лида (1, 2, 3-чю бетле), Акушуланы Феруза (4, 5, 6-чы бетле) - корректорла.
Тиражы 2660 экз. Заказ № 2458

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

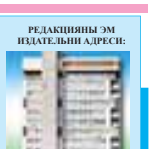

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5
электрон почта: elbor_50@mail.ru